

Publicatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7087

L 318

40e jaargang

20 november 1997

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

Inhoud

I *Besluiten waarvan de publicatie voorwaarde is voor de toepassing*

.....

II *Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing*

Commissie

97/780/EG:

- ★ Beschikking van de Commissie van 29 oktober 1997 inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (IV/35.830 — Unisource)⁽¹⁾ 1

97/781/EG:

- ★ Beschikking van de Commissie van 29 oktober 1997 inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (IV/35.738 — Uniworld)⁽¹⁾ 24

II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 29 oktober 1997

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst

(IV/35.830 — Unisource)

(Slechts de teksten in de Engelse, de Nederlandse, en de Zweedse taal zijn authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(97/780/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

I. DE FEITEN

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij de Akte van Toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden, en met name op de artikelen 6 en 8,

Gezien de aanmelding ter verkrijging van een ontheffing, die op 4 maart 1996 overeenkomstig artikel 4 van Verordening nr. 17 is ingediend,

Gezien de samenvatting van de aanvraag en de aanmelding, die overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 en artikel 3 van Protocol nr. 21 van de EER-Overeenkomst is bekendgemaakt⁽²⁾,

Na raadpleging van het Raadgevend Comité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

A. Inleiding

- (1) Unisource NV, hierna „Unisource” genoemd, is op 24 april 1992 opgericht als een gemeenschappelijke onderneming waarin PTT Telecom BV, de Nederlandse telecommunicatie-exploitant, en Swedish Telecom International, een dochteronderneming van Televerket, voorgangster van Telia AB, een Zweedse telecommunicatie-exploitant, ieder een belang van 50% hadden, met het oog op de bijeenvoeging van de internationale „value added”-netten van beide partijen. Partijen hebben de betrokken netten met ingang van 1 januari 1993 daadwerkelijk overgedragen.

De gemeenschappelijke onderneming werd voor het eerst uitgebreid, toen op 4 november 1992 Schweizerische PTT-Betriebe, hierna „Zwitserse PTT” genoemd, in Unisource Satellite Services BV, en nogmaals uitgebreid toen eerstgenoemde op 1 juli 1993 in Unisource NV ging deelnemen. In de loop van 1994 openden Unisource en Telefónica onderhandelingen met het oog op de toetreding van Telefónica tot Unisource. Het resultaat van deze onderhandelingen waren de oorspronkelijke overeenkomsten, die op 29 september 1995 overeenkomstig Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad⁽³⁾ bij de Commissie zijn aangemeld en waarbij Unisource International NV, een gemeenschappelijke onderneming van Unisource en Telefónica, werd opgericht.

⁽¹⁾ PB 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

⁽²⁾ PB C 44 van 12. 2. 1997, blz. 15.

⁽³⁾ PB L 395 van 30. 12. 1989, blz. 1. Verordening gerechtigd in PB L 257 van 21. 9. 1990, blz. 13.

- (2) Op 6 november 1995 kwam de Commissie tot de slotsom dat de aangemelde transactie geen concentratie in de zin van artikel 3, lid 2, van de concentratieverordening was en stelde overeenkomstig artikel 6, lid, onder a), van genoemde verordening een beschikking⁽⁴⁾ in deze zin vast. Overeenkomstig die beschikking van de Commissie en op verzoek van partijen is de aanmelding omgezet in een aanmelding overeenkomstig Verordening nr. 17.
- (3) Naar aanleiding van voortgezette onderhandelingen tussen partijen, die parallel aan de beoordeling door de Commissie van Unisource International NV werden gevoerd, is de structuur van de transactie gewijzigd. In die nieuwe opzet zou Telefónica in ruil voor een belang van 25% in het kapitaal van Unisource haar dochterondernemingen Telefónica Transmisión de Datos SA en Telefónica VSAT SA in Unisource inbrengen. De gewijzigde transactie werd uiteindelijk op 4 maart 1996 aangemeld.

Op 18 april 1997 kondigden Telefónica en BT aan dat zij een strategische alliantie waren aangegaan. Deze alliantie zal in eerste instantie betrekking hebben op gezamenlijke activiteiten van de nieuwe partners op het Amerikaanse continent, maar vervolgens met betrekking tot Spanje, de rest van Europa en de rest van de wereld ook verdere verbintenissen omvatten.

Naar aanleiding van deze openbare aankondiging heeft de Commissie Unisource en Telefónica om informatie verzocht over de gevolgen van deze nieuwe alliantie voor de deelneming van Telefónica in Unisource. Beider antwoorden bevestigden dat Unisource, de aandeelhouders van Unisource en Telefónica besprekingen voerden over de terugtrekking van deze laatste uit Unisource. Deze terugtrekking zal worden geformaliseerd zodra beide partijen over een aantal relevante aangelegenheden overeenstemming bereiken. Volgens Unisource maakt Telefónica sinds 18 april 1997 niet langer deel uit van enig besluitvormend orgaan van Unisource.

Dientengevolge moet het standpunt, dat ten aanzien van de aanmelding moet worden ingenomen, op de volgende veronderstellingen worden gebaseerd:

- slechts de overeenkomst inzake de inbreng van Telefónica zal niet van kracht blijven;
- er zouden veranderingen optreden met betrekking tot de activiteiten in Spanje en in Zuid-Amerika. Alle verwijzingen naar de deelname van Telefónica en/of naar Spanje zijn derhalve geschrapt;
- Telefónica krijgt de volle eigendom terug van de aandelen die zij oorspronkelijk in Unisource had ingebracht, namelijk het Spaanse openbaar geschakelde datanetwerk en Telefónica's satel-

lieteenheid. Bovendien zal zij haar huidige aandelen aan de overige aandeelhouders verkopen;

- ten slotte zal Telefónica hangende de afronding van de lopende onderhandelingen met Unisource verantwoordelijk blijven voor de distributie van Unisource-producten in Spanje aan bestaande klanten van deze diensten.

Indien een of meer van deze veronderstellingen onjuist blijken, zal de Commissie de onderhavige beschikking mogelijk in het licht van artikel 8 van Verordening nr. 17 moeten herzien.

B. De aandeelhouders van Unisource

- (4) PTT Telecom BV, hierna „PTT Telecom” genoemd, is de telecommunicatie-exploitant in Nederland, waar deze onderneming binnenlandse en internationale telecommunicatiediensten en -infrastructuur aanbiedt.

Koninklijke PTT Nederland NV (KPN), een naamloze vennootschap, is eigenares van alle aandelen van PTT Telecom. Thans heeft de Nederlandse staat ongeveer 44% van de uitstaande gewone aandelen van KPN in handen (KPN is tevens eigenares van PTT Post).

De omzet van KPN in 1994 bedroeg 18 592 miljoen Fl. (8 769 miljoen ecu), waarvan 12 686 miljoen Fl. (ongeveer 6 000 miljoen ecu) voor rekening kwam van PTT Telecom.

- (5) Schweizerische PTT-Betriebe (Zwitserse PTT) is een publiekrechtelijke instelling met rechtspersoonlijkheid, die onderdeel is van de Zwitserse federale overheid en zich op het gebied van post en telecommunicatie beweegt. De totale omzet van de Zwitserse PTT in 1994 bedroeg 13 838 miljoen Zfr. (8 989 miljoen ecu), waarvan 9 256 miljoen Zfr. (6 010 miljoen ecu) voor rekening kwam van de telecommunicatieactiviteiten.

- (6) Telia AB, hierna „Telia” genoemd, is een telecommunicatie-exploitant die in Zweden binnenlandse en internationale telecommunicatiediensten en -infrastructuur aanbiedt. Het is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid naar Zweeds recht. Alle aandelen van Telia zijn in handen van de Zweedse staat.

De omzet van Telia bedroeg in 1995 41 066 miljoen Zkr. (4 729 miljoen ecu).

C. De gemeenschappelijke onderneming: Unisource

- (7) Unisource is een houdstermaatschappij, die in de telecommunicatiesector actief is en zeven werkmaatschappijen heeft. De totale omzet van de groep bedroeg in 1994 933 miljoen Fl. (443 miljoen ecu). Het nettoresultaat was 41,072 miljoen Fl. (20 miljoen ecu) negatief.

⁽⁴⁾ Zie PB C 13 van 18. 1. 1996, blz. 3 voor een verwijzing naar deze beschikking.

1. *Structuur van Unisource*

- (8) Unisource wordt bestuurd door een raad van bestuur en een raad van commissarissen.

— De raad van bestuur heeft de dagelijkse leiding van de zaken van Unisource en bestaat uit drie leden, die met eenparigheid van stemmen door de algemene vergadering van aandeelhouders worden aangewezen. De drie leden zijn de voorzitter/president-directeur, de vice-voorzitter/financieel directeur en de vice-voorzitter/directeur zakelijke dienstverlening. Alle besluiten van de raad van bestuur worden bij meerderheid van stemmen genomen⁽⁵⁾.

— De raad van commissarissen houdt toezicht op de leiding van de onderneming door de raad van bestuur en op de algemene gang van zaken bij Unisource en de werkmaatschappijen. De raad van commissarissen bestaat uit drie leden, die door de algemene vergadering van aandeelhouders benoemd worden. Elke aandeelhouder wijst één lid aan. De raad heeft een voorzitter; het voorzitterschap roteert om de twee jaar.

De meeste besluiten van de raad van commissarissen (waaronder de jaarlijkse begroting en het ondernemingsplan) worden met eenparigheid van de uitgebrachte stemmen genomen⁽⁶⁾.

Elke werkmaatschappij heeft haar eigen directie of managementteam, die/dat met de dagelijkse gang van zaken bij de dochteronderneming is belast.

— De raad van commissarissen brengt verslag uit aan de algemene vergadering van aandeelhouders.

2. *Werkterrein van Unisource*

- (9) Volgens Unisource kunnen de activiteiten van de groep in drie hoofdgebieden worden onderscheiden: zakelijke dienstverlening, particuliere dienstverlening en netwerkdiensten. Op deze terreinen zijn de navolgende dochterondernemingen actief:

a) *Zakelijke dienstverlening*

- (10) Unisource Business Networks, hierna „UBN” genoemd, is verantwoordelijk voor het aanbieden van pan-Europese naadloze „end-to-end”-netwerkdiensten, diensten met variabele bandbreedte, berichtendiensten en „outsourcing”. UBN heeft dochterondernemingen in België, Denemarken, Duitsland, Spanje, Italië, Luxemburg, Nederland, Finland, Zweden, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Zwitserland.

- (11) Voorts zijn de binnenlandse pakketgeschakelde datanetwerken (PSDN) van de drie Unisource-

⁽⁵⁾ Voor bepaalde beslissingen is evenwel de goedkeuring van de raad van commissarissen vereist; dit betreft onder meer acquisities, het aangaan van overeenkomsten en investeringen.

⁽⁶⁾ Een absolute meerderheid is vereist voor het beslechten van geschillen naar aanleiding van transacties tussen Unisource en de aandeelhouders.

moederondernemingen in 1993 in de UBN-dochters in de betrokken landen ingebracht.

De UBN-dochterondernemingen zijn eigenares van en exploiteren de dataknooppunten, de ermee verbonden databases en de netwerkcontrolecentra. Basisdiensten (huurlijnen) worden door de betrokken Unisource-aandeelhouder aangeboden aan de in zijn land actieve UBN-dochter. De Unisource-aandeelhouder verkoopt de Unisource-diensten door aan zijn plaatselijke afnemers. De netten worden gebruikt om het aanbieden van pan-Europese en van zuiver binnenlandse diensten te ondersteunen. Binnenlandse diensten die specifiek voor een bepaald land zijn, worden onder de merknaam „Unisource” verricht.

Alle nationale netten zijn gebaseerd op dezelfde technologie. Zij zijn met elkaar verbonden via een gezamenlijk ruggengraat („backbone”)-netwerk dat eigendom is van Unisource (Unidata). De PSDN-diensten die in elk land beschikbaar zijn, worden aangepast aan de Unidata PSDN-dienst van Unisource, teneinde een PSDN-basisdienst met een groter bereik te creëren.

Ten slotte gebruiken de drie PSDN en Unidata elkaars internationale X.75-„gateways”.

- (12) Unisource Voice Services, hierna „UVS” genoemd, is feitelijk een bedrijfsonderdeel van UBN, dat pan-Europese spraak-IVPN („International Virtual Private Network”)- en andere diensten voor gesloten gebruikersgroepen levert.

- (13) Unisource Satellite Services, hierna „USS” genoemd, biedt internationale „value-added”-, spraak-, video-, tekst- en datacommunicatiediensten aan, waarvoor van vaste en VSAT („very small aperture terminal”)-satellietterminals gebruik gemaakt wordt. USS maakt het mogelijk dat UBN-diensten worden uitgebreid tot verafgelegen gebieden, die niet terrestrisch worden bestreken.

b) *Particuliere dienstverlening*

- (14) Unisource Card Services, hierna „UC” genoemd, biedt particuliere en zakelijke, achterafbetaalde telefoonkaarten aan.

- (15) Unisource Mobile, hierna „UM” genoemd, biedt pan-Europese GSM-diensten aan. Zij vraagt ook vergunningen aan voor exploitanten van mobiele netten in Europa, buiten de eigen landen van Unisource.

UM heeft drie dochterondernemingen, GEAB AB in Zweden, GEAB Norge AS in Noorwegen en TMG GmbH in Duitsland, die in de genoemde landen als distributeurs en kleinhandelsverkooppunten voor binnenlandse mobiele diensten fungeren. Zo treedt GEAB in Noorwegen op als distributeur van Telenor Mobile en Netcom; TMG is in Duitsland een dienstverrichter voor de Duitse D1-, D2- en E Plus-netwerken.

- (16) Thans ontwikkelt UM een virtueel mobiel netwerk om tegen een aanzienlijke korting ten opzichte van de tarieven voor standaard-„roaming”naadloze pan-Europese mobiele telefoniediensten op basis van GSM-technologie te kunnen aanbieden.

c) *Netwerkdiensten*

- (17) Unisource Carrier Services, hierna „UCS” genoemd, heeft thans de taak de internationale netten⁽⁷⁾ van de Unisource-aandeelhouders te beheeren. UCS is opgezet als een beheermaatschappij; het is de aandeelhouders van Unisource niet toegestaan hun internationale netten en vergunningen aan UCS over te dragen.

Thans biedt UCS slechts aan de Unisource-aandeelhouders diensten aan. In 1997 zal echter voor eigen rekening worden begonnen met het verrichten van netwerkdiensten voor derden en wel op basis van de netwerkdiensten die van de Unisource-aandeelhouders (en andere exploitanten) worden betrokken en geïntegreerd aan dienstverrichters worden doorverkocht. De voorwaarden voor het aanbieden van netwerkdiensten worden vastgelegd in leveringsovereenkomsten tussen elke Unisource-aandeelhouder en UCS⁽⁸⁾.

- (18) UCS is een cruciaal onderdeel van Unisource. In de toekomst zal UCS telecommunicatiediensten ten behoeve van andere verrichters van telecommunicatiediensten („carrier's carrier services”) gaan aanbieden. Hiertoe legt het bedrijf in de landen waar zulks is toegestaan, op basis van SDH-technologie⁽⁹⁾ een pan-Europees net (PEN) met mondiale verbindingsmogelijkheden aan.

Het PEN wordt een geïntegreerd en centraal beheerd net, dat in Europa naadloze telecommunicatiediensten zal aanbieden. Het zal profiteren van zijn aanwezigheid in vele Europese landen, waardoor het voordelen biedt boven het huidige systeem van bilaterale afspraken.

Het PEN wordt in twee fasen tot stand gebracht. De eerste fase, die in het derde kwartaal van 1996 moet zijn voltooid, is een variabel net met grote capaciteit voor de vier landen van de Unisource-

partners, met gecentraliseerd beheer en ondersteuning van cliënten. De tweede fase moet op 1 januari 1998 zijn afgerond. Dan moet het netwerk tot andere landen dan die van de aandeelhouders zijn uitgebreid en moet het zijn verbeterd om cliënten signaal- en intelligentienetwerkdiensten te kunnen aanbieden.

De diensten die op het PEN worden aangeboden, bestaan uit geschakelde doorvoerdiensten, geschakelde knooppuntendiensten, diensten met variabele bandbreedte, verwerking van PSTN- en PSDN-verbindingen en signaaldiensten.

- (19) Buiten deze structuur bestaat een andere dochteronderneming, Itema (om te dopen in Unisource Information Services), die actief is op het gebied van de informatietechnologie. Itema levert aan de Unisource-groep en aan bepaalde gezamenlijke projecten van de Unisource-alliantie informatie („IS-”information services)- en informatietechnologie („IT-”)diensten. Ook speelt de onderneming een leidende rol in de harmonisatie van de IS/IT-diensten van de aandeelhouders van Unisource.

Er is een beheerovereenkomst gesloten om het beheer en de coördinatie van, alsmede het toezicht op bepaalde projecten en programma's aan Itema uit te besteden. Voor haar werkzaamheden ontvangt Itema een algemene beheervergoeding.

3. *De Unisource-alliantie: het „one telecom country”-concept*

- (20) Volgens het Unisource-document „Organisatie en beheer” is een van de doelstellingen van de alliantie „het verbeteren van de doorlooptijd en de kostprijfficiency door samenvoeging of coördinatie van de activiteiten van de moedermaatschappijen en het bereiken van doorzichtigheid van de diensten tussen moederlanden”. Dit is de definitie van hetgeen de partijen aanduiden als het „one telecom country”-concept. Dat concept is vertaald in een structuur die onafhankelijk en gescheiden is van die van Unisource en uit de volgende zogenoemde „boards” van het samenwerkingsverband bestaat:

— de „*Network Board*” (NB)

De taak ervan is het nemen van strategische besluiten over netwerkproblemen, zodat een transparant net tot stand gebracht wordt en alle mogelijkheden worden benut om de kosten te verminderen en de binnenlandse netten en netwerkarchitectuur van de aandeelhouders onderling en met UCS te harmoniseren en integreren (zie hierna). Lid van de NB zijn de president-directeuren van de betrokken ondernemingen.

⁽⁷⁾ De internationale netten bestaan uit de internationale schakelcentrales in de drie landen, de internationale transmissie-onderhoudscentra, de internationale netbeheercentra, satellietgrondstations, kabels in zee en andere internationale doorvoercapaciteit, de ATM- en SDH-kruisverbindingen en de internationale signaaldoorgiftepunten van de genoemde ondernemingen in de genoemde landen, alsmede eventuele andere grensoverschrijdende faciliteiten van de Unisource-aandeelhouders in de betrokken landen.

⁽⁸⁾ Een dergelijke overeenkomst is tussen UCS en Uniworlde gesloten (beschikking van de Commissie in zaak nr. IV/35.738, Uniworlde).

⁽⁹⁾ SDH is de afkorting van „synchronous digital hierarchy”, een internationaal gestandaardiseerde transmissietechnologie die grotere capaciteit op bestaande optischevezelnetwerken, betere controle op afstand en automatische herrotering bij fouten mogelijk maakt.

— de „*Service and Distribution Board*” (S&DB)

De taak hiervan is het nemen van strategische beslissingen omtrent het gezamenlijke dienstenpakket en de coördinatie, harmonisatie en integratie van de binnenlandse diensten van de moederondernemingen, zowel onderling als met de betrokken Unisource-diensten.

— de „*R&D Board*”

Deze is verantwoordelijk voor het nemen van strategische beslissingen over gezamenlijk onderzoek en ontwikkeling (O&O) van dienstenpakketten en over de optimalisering van O&O. Voorts ondersteund hij de NB en S&DB.

— de „*Purchasing Board*.” (PB)

Deze is hoofdzakelijk belast met het opstellen van gezamenlijke adviezen en het nemen van besluiten over gebieden waarop gezamenlijke inkoop loont, alsmede voor harmonisatie van de inkoop en logistiek, zowel bij ondersteunende systemen als bij de benadering van de markt waarop leveranciers actief zijn.

— de „*IT Board*”

Deze is verantwoordelijk voor het nemen van strategische besluiten over de planning, aanschaf en implementatie van IT voor de deelnemers aan de alliantie, de harmonisatie van nationale IT-systemen van de moederondernemingen onderling en met die van Unisource.

D. De aangemelde overeenkomsten

1. De overeenkomsten

(21) Partijen hebben de navolgende overeenkomsten aangemeld:

- de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming en de aandeelhouders, alsmede de bijlagen daarbij;
- de inbrengovereenkomst;
- de statuten;
- het huishoudelijk reglement;
- de akte betreffende de aandelenuitgifte; en
- de non-concurrentieovereenkomsten voor UBN, USS, UC en UM.

2. Contractuele bepalingen

a) Non-concurrentiebedingen

(22) Overeenkomstig artikel 19 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming en de aandeelhouders mogen partijen buiten Unisource om en onafhankelijk van elkaar alle werkzaamheden verrichten, ongeacht of deze tot het terrein van de samenwerking behoren. Op het tijdstip waarop zij overeenkomen een werkmaat-

schappij op te zetten, deze te verwerven of daarin deel te nemen, moeten zij echter onderhandelen en overeenstemming bereiken over een non-concurrentieovereenkomst, die specifiek is afgestemd op die bedrijfsactiviteiten die door de betrokken werkmaatschappij zullen worden verricht.

Tot op heden zijn vier non-concurrentieovereenkomsten gesloten voor bedrijfsactiviteiten van: UBN, USS, UC en UM.

— Ingevolge de non-concurrentieovereenkomst voor de activiteiten van UBN besluiten partijen hun internationale „value-added”-netwerkdiensten samen te brengen in UBN. Met uitzondering van de Infonet-diensten zal geen van de drie dus parallel diensten aanbieden die vergelijkbaar zijn met die in het pakket van UBN. Alle drie zullen op hun respectieve binnenlandse markten als agent of distributeur het UBN-dienstenpakket aanbieden.

— Ingevolge de non-concurrentieovereenkomst voor USS zal geen van de partijen parallel VSAT-diensten aanbieden die vergelijkbaar zijn met die in het pakket van USS. Elk ervan zal op haar respectieve binnenlandse markten als agent of distributeur het USS-dienstenpakket aanbieden.

— Ingevolge de non-concurrentieovereenkomst voor UC hebben partijen besloten de eigendom en exploitatie van het technische platform voor telefoonkaartdiensten (andere dan voor gebruik in telefoocellen) en de productontwikkeling daarvan in UC te concentreren. Geen van de partijen zal daarom parallel diensten aanbieden die vergelijkbaar zijn met die in het pan-Europese dienstenpakket van UC. Wel blijft elke partij haar eigen telefoonkaarten (andere dan voor gebruik in telefoocellen) op de eigen nationale markt verkopen; UC verkoopt en distribueert haar kaarten in een werkelijk pan-Europese omvang.

— Het non-concurrentiebeding voor UM-diensten (GSM en DCS 1800) verlangt van de Unisource-aandeelhouders dat zij niet parallel, buiten hun eigen gebied als aanbieders van pan-Europese mobiele diensten optreden die tot het dienstenpakket van UM behoren. Elke partij blijft evenwel haar GSM-diensten in eigen land en in het buitenland aanbieden via de desbetreffende „roaming”-overeenkomsten die in het kader van het memorandum van overeenstemming voor GSM gesloten zijn.

b) Distributie van de diensten

(23) De diensten van UBN⁽¹⁰⁾, UVS en USS worden gedistribueerd door exclusieve distributeurs. Elke Unisource-aandeelhouder is in zijn eigen land

⁽¹⁰⁾ Na de Uniworld-transactie heeft de distributieovereenkomst voor UBN betrekking op nationale en op internationale datadiensten (op bilaterale basis) die buiten het werkterrein van Uniworld blijven.

exclusieve distributeur (Telia is daarnaast ook exclusieve distributeur voor Denemarken en Noorwegen). Exclusieve distributeurs zullen buiten hun gebied niet actief afnemers werven en zijn gebonden aan non-concurrentiebedingen⁽¹¹⁾.

E. De relevante markten

(24) De betrokken relevante markten zijn⁽¹²⁾:

1. Productmarkten

a) De markten voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie

(25) Via UBN, UVS en USS richt Unisource zich op de markten voor op de klant afgestemde pakketten bedrijfstelecommunicatie- en pakketgeschakelde datacommunicatiediensten, tezamen aangeduid als „niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie”. De aan te bieden diensten behoren tot de volgende categorieën:

- spraakdiensten voor bedrijven: mondiale VPN („virtual private network”)-diensten, diensten voor internationale gratis telefoongesprekken, diensten voor bepaalde kaarten en gewone doorverkoopdiensten, alsmede geschakelde digitale diensten;
- datacommunicatiediensten waarvoor onder meer de X.25-, „Frame Relay”- en Internet protocollen (IP) gebruikt worden;
- speciale transmissie voor spraak- en datadiensten: variabele bandbreedte en VSAT;
- op de klant afgestemde netwerkoplossingen: aanschaf van systemen/apparatuur, „op maat” gemaakte en variabele diensten en „outsourcing”;
- verbeterde diensten op basis van platforms: berichtendiensten, met inbegrip van toegang tot telex, interconnectie met lokale netten (LAN), elektronische documentenuitwisseling (EDI-

„electronic document interchange”), video- en audioconferentiediensten.

b) De markt voor diensten voor reizigers

(26) De markt voor telecommunicatiediensten ten behoeve van reizigers omvat diensten waarmee wordt voorzien in de behoeften van personen die zich niet op hun normale lokatie (thuis of de werkplek) bevinden. De belangrijkste diensten die in deze categorie worden aangeboden, zijn telefoonkaartdiensten (dit wil zeggen vooruitbetaalde kaarten met of zonder code en achterafbetaalde kaarten), ook die welke gecombineerd worden met krediet- en andere merkkaarten voor diensten („affinity cards”).

(27) De pan-Europese mobiele GSM-diensten die door UM ontwikkeld worden, zijn eveneens vooral bedoeld om in de behoeftendiensten voor reizigers te voorzien. Zij worden echter ook beschouwd als een mobiele GSM-uitbreiding voor de vaste „private” of „virtual private” (VPN)-netten van zakelijke cliënten, om welke reden thans niet uit te sluiten valt dat deze diensten in de toekomst tot de eerdergenoemde markt zullen moeten worden gerekend.

c) De markt voor telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven („carrier services”)

(28) De markt voor telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven omvat het verhuren van transmissiecapaciteit en het leveren van daarmee verband houdende diensten aan derde bedrijven die telecommunicatieverbindingen en -diensten aanbieden. Met de liberalisering en mondialisering van de telecommunicatiemarkten is zowel bij bestaande als bij nieuwe telecommunicatiebedrijven de vraag naar efficiënte, hoogwaardige transmissiecapaciteit voor telecommunicatieverkeer toegenomen. In verband hiermee staat het traditionele model van afzonderlijke afspraken met andere individuele telecommunicatie-exploitanten („carriers”) in toenemende mate onder druk van marktpartijen die over een mondiale netwerkinfrastructuur beschikken en telecommunicatiebedrijven een gamma van diensten aanbieden. De belangrijkste diensten zijn:

- geschakelde doorvoer, dit wil zeggen transport van verbindingen via bilaterale faciliteiten van de telecommunicatieonderneming aan het beginpunt, de doorvoerende onderneming en de onderneming aan het eindpunt; in dit geval hebben noch de onderneming aan het beginpunt, noch die aan het eindpunt onderlinge bilaterale faciliteiten nodig doch slechts met het doorvoerende telecommunicatiebedrijf,
- speciale („dedicated”) doorvoer, dit wil zeggen aanbidding van huurlijnen voor het transport van verbindingen via het binnenlandse netwerk van het doorvoerende telecommunicatiebedrijf;

⁽¹¹⁾ Krachtens het non-concurrentiebeding met betrekking tot UBN blijft de distributie naar het grondgebied van Infonet's (globale) datadiensten mogelijk. Infonet is een in de VS gevestigde verrichter van globale „value-added”-telecommunicatiediensten, die eigendom is van een aantal telecommunicatieorganisaties (TO's), waaronder de leden van Unisource. De feitelijke distributie van haar diensten in alle Europese landen verloopt via een werkmaatschappij van de telecommunicatie-exploitant van het betrokken land. De werkmaatschappijen van de aandeelhouders van Unisource worden niet aan Unisource overgedragen. Voor al deze landen claimt Infonet echter een marktaandeel van minder dan 1%.

⁽¹²⁾ Deze marktomschrijving komt overeen met die welke werd gebruikt in de zaak BT-MCI (Beschikking 94/579/EG van de Commissie, PB L 223 van 27. 8. 1994, blz. 36, overweging 5) en in de Atlas- en Global One-zaken (Beschikkingen 96/546/EG en 96/547/EG van de Commissie, PB L 239 van 19. 9. 1996, blz. 23, respectievelijk blz. 57, overwegingen 4 t/m 15 respectievelijk 5 t/m 16).

huurlijnfaciliteiten die voor dit doel gebruikt worden, zijn onder meer discrete-spraaklijnen en digitale lijnen met hoge bandbreedte, die voor zowel spraak- als datadiensten gebruikt kunnen worden,

- het aanbieden van knooppunten voor verbindingen, waarbij de aanbieder de internationale verbindingen geheel of gedeeltelijk voor zijn rekening neemt; het aanbod hiervan is meestal gericht op in opkomst zijnde telecommunicatiebedrijven, die via bilaterale faciliteiten onderlinge verbindingen met de aanbieder hebben en waarvan het internationale verkeer wordt samengevoegd met ander verkeer op het mondiale netwerk van de aanbieder, en
- doorverkoopdiensten voor dienstverrichters die niet over eigen internationale telecommunicatiefaciliteiten beschikken.

De vraag naar telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven is steeds meer afkomstig van alternatieve telecommunicatiebedrijven; om redenen van technische afhankelijkheid en de commerciële gevoeligheid van cliëntgegevens vertrouwen deze hun internationale verkeer liever niet toe aan de gevestigde telecommunicatie-exploitanten (TO's — „telecommunications operators”).

Telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven worden afgenomen door gevestigde en in opkomst verkerende telecommunicatiebedrijven. Bij beide groepen gaat het om afnemers die goed zijn ingevoerd. De in opkomst verkerende telecommunicatiebedrijven kunnen worden onderscheiden in de op eigen faciliteiten gebaseerde telecommunicatiebedrijven, die telecommunicatiediensten via alternatieve infrastructuur of via kabeltelevisienetwerken leveren en daarmee naar grotere efficiëntie in het transport van het internationale verkeer van hun cliënten streven en de niet op eigen faciliteiten gebaseerde telecommunicatiebedrijven en dienstverleners, die hun concurrentievoordeel trachten te behouden door voor het internationale verkeer van hun cliënten niet van een plaatselijke TO afhankelijk te worden.

2. Geografische markten

- (29) Met de in het onderstaande beschreven uitzonderingen betreffende nationale markten, is het geografische bereik van de diensten die Unisource via haar verschillende dochterondernemingen verkoopt, grensoverschrijdend regionaal, in dit geval pan-Europees. Het valt echter niet uit te sluiten dat bepaalde diensten worden aangeboden met een mondiaal bereik, afhankelijk van de behoeften van specifieke gebruikers.

a) *De markten voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie*

- (30) Er bestaat een rechtstreeks verband tussen de kosten en de prijs van diensten binnen de categorie

niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie en het door de klanten verlangde geografische bereik. De verschillen zijn aanzienlijk en zijn voornamelijk gebaseerd op de kosten van het huren van lijnen of van het aanleggen van een ad hoc-infrastructuur in andere delen van de wereld en het garanderen van een niveau van dienstverlening, zelfs in zeer afgelegen gebieden. In dit opzicht oefenen grote gebruikers van niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie hun vraag uit op ten minste drie onderscheiden geografische niveaus: een mondiaal, een grensoverschrijdend regionaal (in dit geval pan-Europees) en een nationaal niveau.

Via UBN (en de nationale dochterondernemingen daarvan) worden door Unisource in de verschillende betrokken lidstaten pakketgeschakelde datacommunicatiediensten op grensoverschrijdend regionaal en op nationaal niveau aangeboden.

b) *De markt voor diensten ten behoeve van reizigers*

- (31) De markt voor diensten ten behoeve van reizigers lijkt in toenemende mate mondiaal: reizigers verlangen diensten waarvan slechts één enkele factuur en geïntegreerde functies, zoals berichtensystemen, spraakbeantwoorders en informatiesystemen, deel uitmaken. De geografische beperkingen op de huidige dienstverlening aan reizigers zijn over het algemeen te wijten aan technische onvolkomenheden, die in de nabije toekomst zullen worden overwonnen, zoals de incompatibiliteit van mobiele communicatiesystemen en verschillen in vooruitbetaalde kaarten zonder individuele gebruikerscode. Het geografische bereik van de door Unisource aangeboden diensten kan echter voor de doeleinden van deze zaak in het midden worden gelaten, omdat, zelfs indien van beperkte geografische markten wordt uitgegaan, dit geen gevolgen heeft voor de beoordeling van de concurrentiepositie van partijen.

c) *De markt voor telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven*

- (32) Zowel de vraag naar als het aanbod van telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven zijn naar de aard ervan ten minste grensoverschrijdend regionaal. De geografische nabijheid van de afnemer en de leverancier van geschakelde doorvoercapaciteit is nauwelijks relevant voor geschakelde doorvoer, waarvan telecommunicatiebedrijven gebruik maken als alternatief voor het exploiteren van eigen internationale lijnen of om pieken in het verkeer op dergelijke lijnen op te vangen. Ook diensten voor speciale doorvoer bieden op basis van kabelnetten of satellieten routeringscapaciteit via derde landen aan. Voorts biedt het gebruik van de diensten van knooppunten een alternatief voor het aangaan van een onbepaald aantal bilaterale overeenkomsten met afzonderlijke telecommunicatiebedrijven.

3. Marktaandeelen van partijen

a) Grensoverschrijdende regionale markten

- (33) Unisource schat haar marktaandeelen voor 1994 op iets meer dan 5% in de EER plus Zwitserland voor „value-added”-diensten aan ondernemingen (het merendeel van de diensten binnen de drie genoemde markten) en iets meer dan 15% voor VSAT-diensten.

b) Nationale markten

- (34) Op het gebied van binnenlandse pakketgeschakelde datacommunicatiediensten had Telia in 1995 een marktaandeel van 78% in Zweden, PTT Telecom meer dan 95% in Nederland en de Zwitserse PTT bijna 100% in Zwitserland⁽¹³⁾. De markt cijfers voor hetzelfde jaar ten aanzien van alle binnenlandse telecommunicatiediensten tezamen bedroegen 91% voor Telia en nagenoeg 100% voor PTT Telecom alsook voor de Zwitserse PTT.

4. Mededinging op de markten

a) Grensoverschrijdende regionale of mondiale markten

- (35) Veel marktpartijen treden, alleen of samen met partners, toe — of zijn reeds toegetreden — tot de bovengeschreven grensoverschrijdende regionale of mondiale markten:

— *de markt voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie*: verwacht wordt dat Concert van BT-MCI⁽¹⁴⁾ en Atlas Global One op mondiaal niveau belangrijke marktdeelnemers zullen worden. Hierbij moeten ook enige andere belangrijke marktpartijen als Sita of IPSP („International Private Satellite Partners”) worden gevoegd,

— *de markt voor diensten voor reizigers*: veel ondernemingen verkopen actief telefoonkaarten, zoals bedrijven uit de VSA als AT&T, MCI en Sprint, en allianties als Global One. Voorts introduceren de meeste Europese telecommunicatie-exploitanten en enkele nieuwkomers op de markt „direct-to-home”- (rechtstreeks bel-len)-diensten en „b.o.”-diensten (betaling door

opgeroepene, of „collect-call”) aan om hun klanten in het buitenland te volgen,

— *de markt voor telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven*: alle telecommunicatie-exploitanten concurreren met elkaar bij het aanbieden van doorvoer- en knooppuntdiensten. Sommige ondernemingen treden op grensoverschrijdende regionale of op mondiale basis tot deze markt toe; hiervan zijn Global One en Hermes in beginsel de belangrijkste.

b) Nationale markten

- (36) Elke aandeelhouder van Unisource heeft een aantal concurrenten op zijn thuismarkt voor pakketgeschakelde datacommunicatiediensten. Zo zijn deze diensten in Zweden volledig geliberaliseerd, terwijl in Nederland op 1 juli 1996 diverse vergunningen zijn verleend en op 1 juli 1997 volledige liberalisering is bereikt, en ook in Zwitserland zijn verscheidene vergunningen verstrekt. Enkele van deze ondernemingen (zoals het Zweedse Telenordia) zijn het binnenlandse verlengstuk van mondiale allianties.

F. Naar aanleiding van de opmerkingen van de Commissie aangebrachte wijzigingen en aange-gane verbintenissen

- (37) Enkele aspecten van de oorspronkelijk aangemelde overeenkomsten bleken in strijd te zijn met de mededingingsregels van de Gemeenschap. Bijgevolg heeft de Commissie bij brief van 7 mei 1996 partijen van haar bezwaren op de hoogte gesteld. Tijdens de aanmeldingsprocedure hebben partijen hun oorspronkelijke overeenkomsten gewijzigd en zijn zij jegens de Commissie verbintenissen aange-gaan.

- (38) Voorts heeft de Commissie brieven gericht tot de betrokken regeringen, waarin zij verzocht om informatie over de bestaande regelgeving en de te verwachten ontwikkeling daarvan. In deze brieven is, waar nodig, ook verzocht om wijzigingen in de regelgeving, die naar het oordeel van de Commissie noodzakelijk zijn om gelijke voorwaarden („level playing field”) te creëren. De resultaten hiervan worden samengevat in de overwegingen 68 tot en met 71.

1. Wijzigingen in de overeenkomsten

- (39) De volgende verbintenissen komen overeen met wijzigingen in de aangemelde overeenkomsten.

⁽¹³⁾ In alle gevallen via de respectieve binnenlandse UBN-dochteronderneming.

⁽¹⁴⁾ De marktpositie van deze alliantie zal versterkt worden wanneer de alliantie met Telefónica haar volledige potentieel zal hebben verwezenlijkt.

a) *De agentuurovereenkomsten*

- (40) Unisource verbindt zich ertoe dat zij noch haar dochterondernemingen als exclusieve agent van PTT Telecom of van Telia voor basisdiensten zullen optreden en tot het moment waarop in alle landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, ook niet zullen worden betrokken bij het namens de aandeelhouders aanbieden van huurlijnen, behalve als afnemer van huurlijnen van de aandeelhouders voor eigen gebruik. Met ingang van de datum waarop de ontheffing overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst verleend wordt, beëindigt Unisource de exclusieve agentuurovereenkomst met PTT Telecom, voorzover deze op huurlijnen betrekking heeft.
- (41) Unisource verbindt zich ertoe dat zij noch haar dochterondernemingen tot het tijdstip waarop in alle landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, als exclusieve agent voor het aanbieden van huurlijnen namens de Zwitserse PTT zullen optreden, behalve als afnemer van huurlijnen van beide genoemde ondernemingen voor eigen gebruik.

b) *Onderhandelingen over doorvoer*

- (42) Unisource verbindt zich ertoe dat zij noch haar dochterondernemingen, en met name UCS, in enigerlei hoedanigheid voor aandeelhouders van Unisource zullen optreden als enig verantwoordelijke bij onderhandelingen namens de aandeelhouders met exploitanten waaraan vergunning verleend is, over tarieven voor doorvoer in of via de landen van de Unisource-aandeelhouders; ook zal UCS tot het tijdstip waarop in alle landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, niet bij dergelijke onderhandelingen namens de aandeelhouders worden betrokken.

2. *Door de partijen aangegane verbintenissen: de aan deze beschikking verbonden voorwaarden*

- (43) Partijen zijn ook bepaalde bijkomende verbintenissen aangegaan. De naleving van elk van deze verbintenissen is overeenkomstig artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 voorwaarde voor de geldigheid van deze beschikking.

a) *Non-discriminatie*

- (44) Elke moedermaatschappij van Unisource heeft op haar thuismarkt een machtspositie voor ten minste het aanbieden van huurlijnen, welke de concurrenten van Unisource op die thuismarkt nodig hebben.

Voorts heeft Unisource als eigenaar van de PSDN-netwerken op de drie thuismarkten van haar aandeelhouders een machtspositie ten aanzien van het aanbieden van infrastructuur en van diensten via die infrastructuur op deze drie markten. Om discriminatie te voorkomen, hetgeen zou neerkomen op misbruik van een machtspositie in strijd met artikel 86, en onverminderd de verplichting van partijen om de relevante communautaire en nationale wetgeving in acht te nemen, is de Commissie voornemens Unisource en/of haar moedermaatschappijen te verzoeken om aan het volgende te voldoen:

- (45) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe alle transacties met i) enige andere aandeelhouder, en ii) enige op grond van de Unisource-overeenkomsten opgezette bedrijfsonderdelen, op niet-discriminerende, objectieve en zakelijke voorwaarden te sluiten, dit wil zeggen op voorwaarden die ten aanzien van concessiefaciliteiten en -diensten en van faciliteiten en diensten waarvoor zij na de volledige en daadwerkelijke liberalisering van telecommunicatie-infrastructuur en -diensten in elk van hun respectieve landen, een machtspositie in de zin van artikel 86 van het EG-Verdrag behouden, vergelijkbaar zijn met de aan derden geboden voorwaarden.

1. *Huurlijnen*⁽¹⁵⁾

- (46) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe, voorzover dit nog niet het geval is, van het aanbieden van huurlijnen een afzonderlijke dienst te maken, waarvoor op basis van de grondslagen, regels en praktijken die momenteel op grond van nationaal of communautair recht worden toegepast, een afzonderlijke boekhouding wordt gevoerd.
- (47) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe hun standaardvoorwaarden voor het verhuren van lijnen (binnenlands en internationaal) bekend te maken. In de voorwaarden moeten de technische specificaties van de lijnen, de termijn waarop deze kunnen worden geleverd, de termijn voor herstellingen, de tarieven en kortingen vermeld worden.
- (48) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe alle typen lijnen die zij aan hun dochterondernemingen en aan Unisource beschikbaar stellen, tegen dezelfde voorwaarden ook aan derden beschikbaar te stellen.
- (49) PTT Telecom moet uit haar algemene voorwaarden alle bedingen schrappen waarin naar het ge-

⁽¹⁵⁾ De voorwaarden betreffende het aanbieden van huurlijnen zijn in overeenstemming met Richtlijn 92/44/EEG van de Raad van 5 juni 1992 betreffende de toepassing van Open Network Provision op huurlijnen (PB L 165 van 19. 6. 1992, blz. 27).

bruik van de huurlijnen (met name beding 11.10) en internationale huurlijnen („half-circuits”) wordt verwezen op enigerlei wijze die niet door technische overwegingen of bindende bepalingen is gerechtvaardigd, en verbindt zich ertoe dergelijke bedingen of bepalingen niet in te voeren⁽¹⁶⁾.

2. Interconnectie

(50) Unisource en haar dochterondernemingen, en met name UBN, verbinden zich ertoe met ingang van het verlenen van de ontheffing overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst derden op niet-discriminerende voorwaarden, waaronder prijs, beschikbaarheid van volume en kortingen, alsmede de kwaliteit van de geleverde interconnectie, toegang te geven en te laten houden tot de openbare datanetwerken (X.75 of een andere norm die daarvoor in de plaats mocht komen) van UBN-bedrijven in de respectieve landen. Deze voorwaarden moeten openbaar beschikbaar zijn. De prijs moet zijn gebaseerd op kosten, die op basis van een analytisch boekhoudsysteem zijn gedefinieerd en toegerekend.

(51) PTT Telecom maakt uiterlijk op de datum van vaststelling van deze beschikking een standaardovereenkomst voor interconnectie met betrekking tot de PSTN- en PSDN-netwerken openbaar; deze overeenkomst moet interconnectie op korte termijn en op doorzichtige wijze mogelijk maken en moet voor elke dienst afzonderlijk voorwaarden bepalen (waaronder technische normen en specificaties) die niet-discriminerend en voor elke dienst op de kostprijs gebaseerd zijn. De kosten moeten worden gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem. Een kopie van de interconnectieovereenkomst wordt aan de Commissie verstrekt.

Interconnectie moet mogelijk zijn op een redelijk aantal netwerkaansluitpunten en overeenkomstig internationale technische normen, zodat gezorgd wordt voor een zodanig adequate en efficiënte interconnectie dat interoperabiliteit van diensten mogelijk is. Er moeten een aantal regionale interconnectiepunten zijn waar internationaal gestandaardiseerde interfaces en signaalsystemen beschikbaar zijn en waar dit economisch haalbaar is. In elk geval moet aan elk redelijk verzoek om interconnectie, met inbegrip van bijzondere toegang tot het netwerk, worden voldaan op niet-discrimine-

rende voorwaarden, die voor elke dienst afzonderlijk op de kosten zijn gebaseerd.

(52) PTT Telecom verbindt zich ertoe op niet-discriminerende voorwaarden toegang te blijven verlenen tot cliëntbestanden die noodzakelijk zijn om tegen op de kostprijs gebaseerde tarieven diensten op het gebied van (bijvoorbeeld: telefoon)gidsen te kunnen aanbieden.

(53) De Zwitserse PTT maakt uiterlijk op de datum van vaststelling van deze beschikking een standaardinterconnectieovereenkomst voor de PSTN- en PSDN-netwerken openbaar, die in overeenstemming moet zijn met de relevante Zwitserse regelgeving en met vergelijkbare vereisten in de communautaire regelgeving. Deze standaardovereenkomst moet transparante interconnectie op korte termijn mogelijk maken en moet voor elke dienst afzonderlijk voorwaarden inhouden die niet-discriminerend en op de kostprijs gebaseerd zijn. De kosten moeten worden gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem. Tevens zal een kopie van de interconnectieovereenkomst aan de Commissie worden verstrekt.

Interconnectie moet beschikbaar zijn op een redelijk aantal netwerkaansluitpunten en overeenkomstig internationale technische normen, zodat gezorgd wordt voor zodanig adequate en efficiënte interconnectie dat interoperabiliteit van diensten mogelijk is. Er dienen een aantal regionale interconnectiepunten te zijn, waar internationaal gestandaardiseerde interfaces en signaalsystemen beschikbaar zijn en waar dit economisch haalbaar is. In elk geval moet aan elk redelijk verzoek om interconnectie, met inbegrip van bijzondere toegang tot het netwerk, worden voldaan op niet-discriminerende voorwaarden, die voor elke dienst afzonderlijk op de kosten zijn gebaseerd.

(54) De Zwitserse PTT verbindt zich ertoe overeenkomstig de desbetreffende Zwitserse regelgeving op niet-discriminerende voorwaarden toegang te blijven verlenen tot cliëntbestanden die noodzakelijk zijn om tegen op de kostprijs gebaseerde tarieven diensten op het gebied van (bijvoorbeeld: telefoon)gidsen te kunnen aanbieden.

(55) Telia verbindt zich ertoe interconnectie op korte termijn en op doorzichtige wijze mogelijk te maken op voorwaarden (waaronder technische normen en specificaties) die niet-discriminerend en voor elke dienst op de kostprijs gebaseerd zijn. De kosten moeten worden gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem.

⁽¹⁶⁾ PTT Telecom heeft ook te kennen gegeven geen beding in haar algemene voorwaarden te hebben die enige verplichting voor klanten inhoudt om het gebruik te onthullen dat zij voornemens zijn van huurlijnen te maken, en verlangt deze informatie evenmin van (potentiële) klanten vóór of na het sluiten van overeenkomsten inzake huurlijnen.

Aan elk redelijk verzoek om interconnectie, met inbegrip van bijzondere toegang tot het netwerk,

moet worden voldaan op niet-discriminerende voorwaarden, die voor elke dienst afzonderlijk op de kosten zijn gebaseerd.

b) *Verbod op misbruik van vertrouwelijke informatie*

(56) Unisource en haar dochterondernemingen, en met name UCS, verbinden zich ertoe geen vertrouwelijke informatie te verstrekken aan dochterondernemingen en/of aandeelhouders die op contracten met cliënten betrekking hebben en die zij in hun hoedanigheid van agent van de aandeelhouders van Unisource ontvangen.

(57) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe geen misbruik te maken van vertrouwelijke informatie die verband houdt met gegevens, zoals prijzen, die op contracten met cliënten betrekking hebben en die zij in hun hoedanigheid van aandeelhouder van Unisource, via hun vertegenwoordiging in enigerlei raad of comité van een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten opgericht wordt, of als distributeur van Unisource-diensten verkrijgen.

(58) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe geen misbruik te maken van vertrouwelijke informatie over cliënten, die zij van een andere aandeelhouder verkrijgen via diens vertegenwoordiging in enigerlei raad of comité van een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten opgericht wordt.

(59) Alle aandeelhouders zien er voorts op toe dat Unisource en haar dochterondernemingen geen toegang hebben tot vertrouwelijke informatie die verband houdt met gegevens, zoals prijzen, die op contracten met cliënten betrekking hebben en die door het verrichten van diensten aan concurrenten van Unisource verkregen worden.

c) *Voorkoming van kruissubsidiëring*

(60) Partijen zullen geen kruissubsidiëring in de zin van de richtsnoeren van de Commissie voor de toepassing van de EG-mededingingsregels in de telecomunicatiesector⁽¹⁷⁾ toepassen.

(61) Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe bedrijven die ingevolge de Unisource-overeenkomsten worden opgericht, niet te subsidiëren met behulp van inkomsten uit activiteiten die zij op grond van uitsluitende rechten exploiteren of met betrekking waartoe zij een machtspositie in de zin van artikel 86 van het EG-Verdrag hebben.

(62) Alle aandeelhouders moeten met name ervoor zorgen dat een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten opgericht wordt i) zelf schuldenfinanciering verkrijgt, ii) niet exploitatiekosten, kostenafschrijvingen of andere uitgaven aan een bedrijfseenheid van de aandeelhouders toerekent, iii) de aandeelhouders dezelfde prijs aanrekent als het derden in rekening brengt voor het verrichten van diensten in commerciële hoeveelheden, en iv) producten en diensten die niet aan derden in commerciële hoeveelheden worden verkocht, aan aandeelhouders levert op basis van volledige kostenvergoeding of een andere prijsstellingsmethode die tussen onafhankelijke bedrijven gebruikelijk is.

(63) Alle aandeelhouders moeten zorgen voor doorzichtigheid door de regels, grondslagen en praktijken van de administratieve verslaglegging die momenteel krachtens nationaal of communautair recht gelden, na te leven. Dergelijke regels, grondslagen en praktijken betreffen onder meer de gehanteerde kostenstandaard, de voor de verwerking van kosten gevolgde gebruiken van administratieve verslaglegging en de gekozen toerekeningsmethode. Betalingen en overdrachten aan Unisource en Unisource-ondernemingen moeten op basis van periodiek opgestelde accountantsrapporten kunnen worden vastgesteld.

d) *Voorkoming van bundeling*

(64) PTT Telecom verbindt zich ertoe de verkoop van Unisource- en PTT Telecomdiensten niet te bundelen. Zolang PTT Telecom het uitsluitende recht heeft op het verrichten van concessiediensten, zal deze alleen zodanige gecombineerde offertes van Unisource- en van eigen diensten opstellen dat de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en de andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken. PTT Telecom moet ervoor zorgen dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.

(65) De Zwitserse PTT verbindt zich ertoe de verkoop van eigen diensten en diensten van Unisource niet te bundelen. Zolang de Zwitserse PTT het uitsluitende recht heeft op het verrichten van concessiediensten, zal het alleen gecombineerde offertes van Unisource- en eigen diensten opstellen waarbij de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken. De Zwitserse PTT moet ervoor zorgen dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.

(66) Telia verbindt zich ertoe de verkoop van eigen diensten en diensten van Unisource niet te bundelen. Zolang Telia het uitsluitende recht heeft op het verrichten van concessiediensten, zal het alleen gecombineerde offertes van Unisource- en eigen

⁽¹⁷⁾ PB C 233 van 6. 9. 1991, blz. 2, punt 102 e.v.

diensten opstellen waarbij de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken. Telia moet ervoor zorgen dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.

- (67) Alle bovenvermelde verbintenissen gelden vanaf de datum waarop de ontheffing wordt verleend en voor de duur van deze ontheffing.

3. *Wijzigingen in de regelgeving van de landen die bij Unisource betrokken zijn*

- (68) Met de betrokken regeringen zijn besprekingen gevoerd over de stand van de liberalisering van elke rechtstreeks betrokken nationale markt en over het bestaan van regelgeving waarmee eerlijke mededingingsvoorwaarden in deze telecommunicatiemarkten wordt gewaarborgd. Deze besprekingen vonden hun weerslag in briefwisselingen met elk van die regeringen, die op 10 april 1996 begonnen.

— *Zweden*

- (69) De telecommunicatiemarkt in Zweden is reeds volledig geliberaliseerd.

Bij brief van 25 april 1995 merkte de Zweedse minister van Telecommunicatie op dat de geldende wet op de telecommunicatie van 1 juli 1993 in 1997 wordt herzien. Deze herziening werd aangenomen. De belangrijkste wijzigingen betreffen de bevoegdheden van de regelgevende instantie (het nationale bureau voor post en telecommunicatie), die ten gevolge van Richtlijn 97/33/EG van het Europees Parlement en de Raad (Interconnectierichtlijn)⁽¹⁸⁾ zijn verruimd.

— *Nederland*

- (70) De Nederlandse regering heeft bevestigd de data voor de liberalisering van alternatieve infrastructuur, respectievelijk het volledig voor concurrentie openstellen van de telecommunicatiesector te zullen nakomen. Voorts is bevestigd dat er geen onafhankelijke regelgevende instantie is ingesteld.

In haar antwoord van 25 juni 1996 heeft de bevoegde Nederlandse minister vermeld dat het met ingang van 1 januari 1996 mogelijk is kabeltelevisienetten voor geliberaliseerde telecommunicatiediensten en als huurlijnen te gebruiken. Voorts heeft krachtens nieuwe wetgeving, die thans ter goedkeuring bij het Parlement voorligt, per 1 juli 1997 volledige liberalisering haar beslag gekregen.

Voor het opzetten, onderhouden en exploiteren van vaste infrastructuur zijn op 1 juli 1996 twee nieuwe vergunningen zonder-territoriale beperking afgegeven. Voorts zullen een groot aantal regionale vergunningen met territoriale beperkingen worden afgegeven. Aan andere nieuwe infrastructuurvergunningen is het recht en (na een overgangspe-riode) de plicht verbonden om huurlijnen te leveren. Al die vergunningen hebben doorgangsrechten.

Eenieder mag zonder vergunning nieuwe vaste netten installeren. Dergelijke netten zullen worden gebruikt voor het aanbieden van huurlijnen of van telecommunicatiediensten (behalve spraaktelefonie). In dat geval bestaat echter geen doorgangsrecht.

Per 1 augustus 1997, ten slotte, werd een onafhankelijke regelgevende instantie in het leven geroepen.

— *Zwitserland*

- (71) De Zwitserse regering heeft bevestigd met betrekking tot de liberalisering van alternatieve infrastructuur en de invoering van volledige mededinging op de markten voor telecommunicatie de data van 1 juli 1996, respectievelijk 1 januari 1998 te aanvaarden en dat er een onafhankelijke regelgevende instantie bestaat.

Bij brief van 2 juli en van 13 september 1996 heeft de Zwitserse minister van Verkeer, Communicatie en Energie verklaard dat de telecommunicatie in Zwitserland per 1 januari 1998 parallel aan de Gemeenschap volledig zal zijn geliberaliseerd. Op korte termijn zal een nieuwe wet worden aangenomen, waarbij de resterende beperkingen worden weggenomen.

Over de liberalisering van alternatieve infrastructuur heeft de minister opgemerkt dat met ingang van 1 mei 1996 15 proefvergunningen zijn verstrekt (het merendeel aan kabeltelevisie-exploitanten). Deze proefvergunningen betreffen het aanbieden van bepaalde telecommunicatiediensten aan abonnees (toegang tot Internet, datatransmissie, multimedia en telefonie binnen gesloten gebruikersgroepen). De inhoud van deze vergunningen is eind 1996 uitgebreid om de eigenaars van alternatieve infrastructuur in Zwitserland in staat te stellen commerciële activiteiten, met name het verrichten van bedrijfstelecommunicatiediensten, uit te voeren. Bedrijven die bij het aanbieden van dergelijke bedrijfstelecommunicatiediensten met de Zwitserse PTT concurreren, wordt toegestaan van dergelijke alternatieve infrastructuur gebruik te maken.

De huidige regelgevende instantie (Ofcom) wordt aangevuld met een van de Zwitserse federale over-

⁽¹⁸⁾ PB L 199 van 26. 7. 1997, blz. 32.

heid onafhankelijke commissie voor communicatiezaken. De nieuwe commissie wordt met name belast met besluiten waarbij er een belangenconflict tussen Ofcom als regelgevende instantie en de federale overheid als eigenaar van de Zwitserse PTT kan bestaan.

G. Opmerkingen van derden

- (72) Naar aanleiding van de bekendmaking op grond van artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 en artikel 3 van Protocol nr. 21 van de EER-Overeenkomst⁽¹⁹⁾ hebben zeven belanghebbende derden opmerkingen bij de Commissie ingediend. Deze opmerkingen hadden met name betrekking op de door partijen aangebrachte wijzigingen en aangegeven verbintenissen. In het algemeen waren de opmerkingen hierover positief. Sommige belanghebbenden merkten echter op dat deze ontoereikend waren om de mededingingssituatie in de betrokken landen te corrigeren en droegen suggesties aan om enkele verbintenissen nader uit te werken en uit te breiden. Vele commentaren gingen over de vraag of het dienstig is verplichtingen aan de aandeelhouders en aan de krachtens de Unisource-overeenkomsten opgerichte bedrijven op te leggen inzake accountantscontroles, boekhouding en verslaglegging als een middel om naleving van de voorwaarden te waarborgen. Ten slotte werd in bepaalde opmerkingen gewezen op het belang dat de Commissie alle allianties op gelijke voet behandelt, dat wil zeggen dat de Commissie voor deze allianties gelijke mededingingsvoorwaarden (een „level playing field”) tot stand moet brengen.
- (73) In andere opmerkingen werd verwezen naar de situatie van de regelgeving in de betrokken landen en werden zeer concrete moeilijkheden genoemd die daarvan het gevolg zijn.
- (74) De Commissie heeft alle ontvangen opmerkingen nauwkeurig onderzocht en is tot de slotsom gekomen dat de daarin vervatte bezwaren reeds door haar waren opgeworpen en in bijzonderheden waren besproken met de partijen, die toereikende antwoorden en waarborgen hebben verstrekt. De opmerkingen hebben derhalve niet geleid tot enige wijziging van het inhoudelijke standpunt dat de Commissie in de bekendmaking op grond van artikel 19, lid 3, ten aanzien van de aangemelde overeenkomsten had ingenomen. In het belang van de rechtszekerheid komt het evenwel passend voor in deze beschikking de reikwijdte en de duur van de verplichtingen nader te verduidelijken, om bepaalde voorwaarden uit te breiden tot Telia, en om verplichtingen inzake accountantscontroles, boekhouding en verslaglegging aan Unisource en haar aandeelhouders op te leggen.

II. JURIDISCHE BEOORDELING

A. Artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst

1. Structurele gemeenschappelijke onderneming met het karakter van een samenwerkingsverband

- (75) Unisource combineert de activiteiten van haar moedermaatschappijen op een aantal Europese markten en markten van derde landen voor geliberaliseerde telecommunicatiediensten en zal op deze markten ook nieuwe diensten ontwikkelen en overnemen. Deze gemeenschappelijke onderneming brengt ingrijpende wijzigingen in de structuren van de moedermaatschappijen mee, omdat deze hiermee een beslissende stap hebben gezet tot het aanbieden van diensten van een dusdanige aard en een schaal die ver uitstijgt boven hun huidige nationale activiteiten. Hiertoe hebben de moedermaatschappijen een groot aantal activa in verband met het aanbieden en de commercialisering van telecommunicatiediensten in Unisource gebundeld.

a) Gezamenlijke zeggenschap

- (76) De structuur voor het beheer van Unisource, zoals beschreven in overweging 8, betekent dat geen van de moedermaatschappijen in een positie verkeert afzonderlijk op de besluitvorming van Unisource een beslissende invloed uit te oefenen.

b) Coördinatie van het mededingingsgedrag van de moedermaatschappijen

- (77) Voorafgaand aan de Unisource-transactie waren haar leden ten minste potentiële concurrenten bij het verrichten van alle diensten die aan Unisource zijn overgedragen.

Na de transactie blijven de Unisource-aandeelhouders daadwerkelijke concurrenten van elkaar op de grensoverschrijdende regionale markten voor i) niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie, met name voor het verrichten van internationale en/of nationale „virtual private network” (IVPN- respectievelijk VPN)diensten, en ii) diensten voor reizigers, met name voor achteraf betaalde kaarten en mobiele GSM-telefonie.

— Op de markt voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie kunnen de Unisource-aandeelhouders hun bestaande IVPN/VPN-diensten⁽²⁰⁾ aan hun klanten op basis van bilaterale overeenkomsten met andere telecommunicatie-exploitanten blijven verkopen.

⁽¹⁹⁾ Zie bladzijde 1, voetnoot 2. Opgemerkt zij dat Telefónica ten tijde van de bekendmaking overeenkomstig artikel 19, lid 3, nog volwaardig lid van Unisource was.

⁽²⁰⁾ PTT Telecom: WVPN; Telia: Telia Intercall; Schweizerische PTT-Betriebe: FlexNet.

Voorts zijn zij ook daadwerkelijke of potentiële concurrenten bij de distributie van de Infonet-diensten. Volgens de bestaande plannen zal elke Unisource-aandeelhouder op zijn eigen grondgebied, buiten Unisource-verband, Infonet-diensten blijven distribueren.

- Wat de markt voor diensten voor reizigers betreft, kan een nationale cliënt binnen diens nationale grondgebied en op dat van enige andere partij een kaart van elke aandeelhouder gebruiken, in concurrentie met de Unisource-kaart en met de kaart van die andere partij.
 - Op GSM-gebied zal elke Unisource-aandeelhouder binnen zijn eigen grondgebied GSM-netwerkexploitant blijven. Voorts belet geen van de clausules van de aangemelde overeenkomsten de partners om „roaming”-overeenkomsten met andere GSM-exploitanten te sluiten. Elke GSM-gebruiker die abonnee van een van de partners is, kan zijn apparatuur dus gebruiken op het grondgebied van de andere partners, evenals op dat van enige andere exploitant waarmee een „roaming”-overeenkomst is gesloten.
- (78) Concluderend is de Commissie van mening dat Unisource nog steeds een structurele gemeenschappelijke onderneming met het karakter van een samenwerkingsverband is, ondanks alle wijzigingen in haar structuur die zijn aangebracht sinds de Commissie ten aanzien van Unisource International NV een beschikking op grond van artikel 6, lid 1, onder a), van de concentratieverordening heeft vastgesteld⁽²¹⁾.

2. *Toepasselijkheid van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst op Unisource*

- (79) De overeenkomst tussen de moedermaatschappijen van Unisource vallen onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst, aangezien zij de mededinging beperken en een ongunstige invloed hebben op de handel tussen lidstaten.
- (80) Unisource beperkt de huidige en potentiële mededinging tussen haar moedermaatschappijen op Europees niveau en op hun respectieve thuismarkten.
- Unisource is eigendom van drie telecommunicatie-exploitanten die buiten hun respectieve nationale markten actief zijn. Voorts beschikt elk van deze organisaties over een web van bilaterale overeenkomsten met andere telecommunicatie-exploitanten, die de verrichting van

diensten buiten de nationale grenzen van de deelnemende exploitanten mogelijk maken. In dit opzicht is de vorming van een alliantie als Unisource niet de enige objectieve manier waarop de moedermaatschappijen deze markten kunnen betreden.

- Met betrekking tot de op nationale markten verrichte diensten, blijkt uit het grote aantal verrichters van geliberaliseerde diensten in alle Europese landen, met inbegrip van de drie rechtstreeks betrokken nationale markten, waar Unisource actief zal zijn, dat de moedermaatschappijen over voldoende financiële en technologische middelen beschikken om zich zelfstandig op nationale markten in geheel Europa te kunnen richten.

Deze beperking van de mededinging is met name ernstig op de rechtstreeks betrokken nationale markten, waar elk van de moedermaatschappijen een machtspositie inneemt voor het verrichten van nationale diensten en voor huurlijnen. Afgezien van Zweden, waar de telecommunicatiemarkt reeds enkele jaren volledig is geliberaliseerd, bestond in Nederland tot zeer onlangs — 1 juli 1997 — een monopoliesituatie ten aanzien van de basisinfrastructuur en -diensten en zal in Zwitserland in dit opzicht tot 1 januari 1998 vrijwel een monopoliesituatie blijven bestaan.

3. *Toepasselijkheid van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst op de contractuele bepalingen*

- (81) De volgende bepalingen kunnen de mededinging verder beperken:
1. de „one telecom country”-structuur, zoals beschreven in overweging 20;
 2. het algemene non-concurrentiebeginsel op grond van artikel 19 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming en de aandeelhouders en de non-concurrentieregelingen voor UBN, USS en UC en UM; en
 3. de exclusiegedistributieregelingen voor de activiteiten van UBN, UVS en USS.
- (82) Hiervan moeten de „one telecom country”-structuur en het algemene non-concurrentiebeginsel op grond van artikel 19 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming en de aandeelhouders en de non-concurrentieregelingen voor UBN, USS en UC en UM als nevenrestricties worden beschouwd. Deze restricties worden derhalve niet afzonderlijk van Unisource beoordeeld in het licht van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst. De moedermaatschappijen hebben Uni-

⁽²¹⁾ Zie overweging 2.

source opgericht als middel om hun aanwezigheid op de relevante grensoverschrijdende, en uiteindelijk Europese, markten te versterken.

— Hoewel de „one telecom country”-structuur de mate van coördinatie van het mededingingsgedrag van de moedermaatschappijen kan vergroten op gebieden die niet rechtstreeks tot de huidige kring van activiteiten van Unisource behoren, is deze structuur onlosmakelijk met Unisource verbonden, omdat beslissingen binnen Unisource op het gebied van bijvoorbeeld netwerkachitectuur, gebruikte technologieën of O&O-coördinatie niet alleen gevolgen zullen hebben voor de specifieke netten die aan Unisource zijn overgedragen, maar ook voor andere netten die niet zijn overgedragen, maar voor de verrichting of distributie van de diensten van Unisource gebruikt zullen worden. Het succesvol verrichten van diensten voor internationale klanten moet immers, overeenkomstig hun wens, op naadloze wijze en op basis van „one-stop-shopping” geschieden.

— De algemene non-concurrentieverplichting en de daarop gebaseerde non-concurrentieovereenkomsten die ten aanzien van bepaalde activiteiten van Unisource zijn gesloten, zijn uitingen van de hechte betrokkenheid van de aandeelhouders bij Unisource.

- (83) Anderzijds vallen de exclusiegedistributieovereenkomsten met betrekking tot UBN, UVS en USS onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst, omdat zij tot doel of gevolg hebben dat elke betrokken nationale markt voor invoer van deze diensten uit andere EER-landen wordt afgesloten. Dit kan ongunstige gevolgen hebben voor de mededingingsvoorwaarden binnen de EER en Zwitserland. Anders dan de andere beperkingen kan de Commissie deze exclusiegedistributieovereenkomsten niet als nevenrestricties bij de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming beschouwen, omdat ook niet-exclusieve vormen van distributie mogelijk zijn die niet ten koste gaan van de kwaliteit of de commercialisering van de diensten.

4. Gevolgen voor de handel tussen lidstaten

- (84) Gelet op de reikwijdte van de activiteiten en van de door haar dochterondernemingen aangeboden diensten, heeft de oprichting van Unisource, die betrekking heeft op de gezamenlijke ontwikkeling en verrichting van diensten in de gehele EER en in Zwitserland, naar de aard der zaak belangrijke gevolgen voor de handel tussen lidstaten, omdat Unisource aan klanten die behoefte hebben aan pan-Europese of zelfs mondiale diensten, niet-concessiediensten tussen elke twee lidstaten en binnen elke lidstaat zal aanbieden.

Deze zienswijze strookt voorts met de in de telecommunicatierichtsnoeren van de Commissie⁽²²⁾ verwoorde zienswijze dat overeenkomsten betreffende niet-concessiediensten, uitrustingen en ruimte-infrastructuur potentieel de handel tussen lidstaten beïnvloeden.

Bovendien draagt de bepaling betreffende exclusieve distributie bij tot de opsplitsing van de interne markt volgens nationale grenzen, omdat de moedermaatschappijen daardoor op hun respectieve thuismarkt beschermd worden. Deze bepaling, die geen nevenrestrictie is, beïnvloedt de handel tussen lidstaten en tussen lidstaten en de EVA-staten nadelig en valt derhalve onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst.

B. Artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst

1. Technische en economische vooruitgang

- (85) Unisource is bezig met de ontwikkeling van waarlijk pan-Europese diensten op basis van de zuiver binnenlandse netwerken en diensten die van de moedermaatschappijen zijn ontvangen. Bovendien zal Unisource in staat zijn eerder dan haar moedermaatschappijen afzonderlijk aan de verzoeken van grote gebruikers om dergelijke diensten te voldoen. Voor de verrichting van deze diensten is ten minste een aanzienlijke aanwezigheid in het buitenland vereist.
- (86) De Unisource-transactie zal ook de aanleg van een trans-Europees netwerk vergemakkelijken en tot een structuur leiden die de ondernemingen in staat stelt betere diensten aan klanten in geheel Europa te bieden. Dit geldt met name voor UCS, die, zoals opgemerkt in overweging 18, in de nabije toekomst een van de belangrijkste pijlers van de alliantie zal worden.
- (87) Bovendien leidt Unisource tot aanzienlijke kostenbesparingen. Deze zullen betrekking hebben op aspecten van de exploitatie zoals de integratie en rationalisatie van netten, de exploitatiekosten, de technische ontwikkeling en onderhoud, het delen van de vaste kosten, het delen van financiële systemen, klantenbeheer- en factureringssystemen, de rationalisatie van reservecapaciteit of het bijebrengen van knowhow en intellectuele-eigendomsrechten. De kostenbesparingen zullen 1% van de totale kosten in 1996 en tot 15% van de totale kosten in 2000 bedragen.

⁽²²⁾ Zie punt 39 van de richtsnoeren.

- (88) Ten slotte zullen de geharmoniseerde UBN-netwerken overeenkomstig de in deze beschikking vervatte voorwaarden ook leiden tot een verbetering van het dienstenniveau dat door concurrenten van Unisource wordt geboden, omdat zij in staat zullen zijn om i) interconnectie te verkrijgen met de door Unisource of haar aandeelhouders geëxploiteerde openbare pakketgeschakelde datanetwerken, of ii) toegang te verkrijgen tot deze openbare pakketgeschakelde datanetwerken via andere netten, met name het openbaar geschakelde telefoonnet (PSTN) en het ISDN-net, dan wel iii) interconnectie te verkrijgen met de andere netwerken van de moedermaatschappijen, met name het PSTN-net. Dit laatste net is van vitaal belang voor de levensvatbaarheid van een concurrerend aanbod van spraakdiensten. De voorwaarden betreffende huurlijnen zullen de positie van de concurrenten verder verbeteren.
- (89) De exclusieedistributieregelingen zullen de distributie verbeteren, doordat de distributeurs hun marketinginspanningen op hun respectieve grondgebieden zullen concentreren. In elk geval hebben partijen bevestigd dat de exclusiviteit in zoverre niet aan passieve verkoop in de weg staat, dat klanten altijd in staat zullen zijn te kiezen wie zij als hoofddistributeur wensen. Voorts zullen bij de levering en distributie van pan-Europese diensten aan klanten bijna altijd fysiek de activiteiten van meer dan één distributeur betrokken zijn, om alle landen te kunnen bestrijken waar de klant faciliteiten heeft.

2. Voordelen voor de consument

- (90) Unisource zal de tijd verkorten die de moedermaatschappijen afzonderlijk nodig hebben voor de ontwikkeling en het op de markt brengen van nieuwe telecommunicatiediensten in een snel veranderende technologische en commerciële marktomgeving. Zakelijke klanten zullen sneller dan anders het geval zou zijn, de voordelen van zowel een breder aanbod van nieuw ontwikkelde diensten als lagere prijzen genieten. Een grotere keuze aan telecommunicatiediensten en de daarmee verbonden kostenvoordelen zullen externe effecten hebben op andere segmenten van de telecommunicatiemarkt en andere economische sectoren en zullen bijdragen tot een verbetering van de concurrentiepositie van de Europese ondernemingen ten opzichte van andere concurrenten op mondialiserende markten.

Voorts zal de consolidatie van Unisource als levensvatbaar alternatief de keuze aan pan-Europese diensten voor klanten vergroten.

- (91) Het exclusieedistributiemechanisme zal ertoe leiden dat er voor elk contract één contactpersoon is. Dit is een groot voordeel voor klanten, en met name voor die met grensoverschrijdende of mon-

diale telecommunicatiebehoefte, die zich tot dusver tot per land of regio verschillende aanspreekpunten dienden te wenden.

3. Onmisbaarheid

- (92) Middelgrote telecommunicatie-exploitanten lijken voor het bedienen van een in toenemende mate mondiaal wordend klantenbestand geneigd te zijn tot het aangaan van structurele strategische allianties, die een zo groot mogelijk deel van Europa bestrijken. Het blijkt ook noodzakelijk om bij elke alliantie een geïntegreerd management te hebben, wil men het vertrouwen van de klant winnen. Zulks is het geval voor Unisource en haar drie huidige moedermaatschappijen.

Bovendien zullen partijen slechts door hun krachten te bundelen in staat zijn om, zoals Unisource, een assortiment pan-Europese diensten tot stand te brengen tegen lagere kosten en een kortere doorlooptijd.

- (93) Wat de exclusieve distributie betreft, behouden deelnemers aan allianties zich in ruil voor hun investering in de alliantie het recht van distributie in hun respectieve thuislanden voor. In dit opzicht is deze distributie van de pan-Europese diensten van Unisource onmisbaar. Zoals bovendien hierboven is opgemerkt, is passieve verkoop mogelijk. Klanten kiezen immers niet zelden om bijzondere redenen voor een andere distributeur binnen een alliantie. Ook moet in aanmerking worden genomen dat bij contracten doorgaans meer dan één distributeur betrokken is, waardoor de negatieve gevolgen van de exclusieedistributieregelingen zullen worden afgezwakt.

Bovendien heeft de Commissie ten aanzien van andere, vergelijkbare allianties erkend dat exclusieve distributie beter de intellectuele-eigendomsrechten van de moedermaatschappijen beschermt dan andere regelingen⁽²³⁾. In dit opzicht vormt het uitsluitende karakter een prikkel om niet alleen de bestaande intellectuele-eigendomsrechten, maar ook nieuwe ontwikkelingen in andere markten, die buiten het bereik van Unisource vallen, met de gemeenschappelijke onderneming te delen.

4. Geen uitschakeling van de mededinging

- (94) De mededingingssituatie in de drie betrokken markten uit het oogpunt van de regelgeving is als volgt: voor elk van deze markten zijn ten minste twee vergunningen voor alternatieve infrastructuur

⁽²³⁾ Zie Beschikking 96/546/EG (Atlas), voetnoot 12, overweging 58.

afgegeven per 1 juli 1996, op welke datum deze vergunningen in Nederland werden toegekend. In dit opzicht kunnen andere verrichters van telecommunicatiediensten met Unisource concurreren zonder volledig afhankelijk te zijn van de moedermaatschappijen van Unisource⁽²⁴⁾.

- (95) Deze omstandigheid vermindert de bezwaren die de Commissie in het licht van dit criterium op grond van artikel 85, lid 3, heeft. Aangezien het echter enige tijd zal duren voordat deze ruimere keuze gunstige gevolgen zal opleveren, heeft de Commissie nader onderzocht of op het grensoverschrijdend regionaal en het binnenlands niveau van de in het voorgaande omschreven relevante markten aan deze voorwaarden wordt voldaan. Haar conclusies luiden:

a) *Nationale markten*

- (96) De voorwaarden en wijzigingen die met betrekking tot de oorspronkelijk aangemelde transactie aan partijen en aan Unisource zijn opgelegd, waarborgen dat de machtspositie van elk van de aandeelhouders of van Unisource (als eigenaar — via de respectieve UBN-werkmaatschappij — van de nationale PSTN-netten in Nederland, Zweden en Zwitserland) in hun respectieve landen niet wordt versterkt. Aangezien de concurrentie op nationale markten in veel gevallen afkomstig is van lokale vestigingen van andere allianties met een grensoverschrijdende regionale of zelfs mondiale reikwijdte, zullen de gevolgen van deze voorwaarden bovendien bijdragen tot een verbetering van de positie van deze andere allianties, omdat zij beter in staat zullen zijn hun klanten op de nationale markten van de Unisource-moedermaatschappijen te bedienen.

— Met de voorwaarden wordt beoogd zeker te stellen dat derde concurrenten van Unisource in elk van de landen van haar moedermaatschappijen (waar deze machtsposities innemen) op geen enkele wijze door de moedermaatschappijen worden gediscrimineerd. Daarom is bijzondere nadruk gelegd op toegang tot de infrastructuur en de huurlijnen van de moedermaatschappijen. Het is duidelijk dat, zelfs wanneer alternatieve infrastructuur beschikbaar komt, de concurrenten voor het bedienen van hun klanten nog steeds in grote mate afhankelijk zullen zijn van de infrastructuur van de gevestigde telecommunicatieorganisatie, die als enige de nodige reikwijdte bestrijkt.

— Met betrekking tot interconnectie heeft de Commissie in aanmerking genomen dat, Telia uitgezonderd, de moedermaatschappijen interconnectiediensten zelfs niet aan derden verschaffen, zodat het verzoek aan partijen om interconnectiediensten in te voeren een noodzakelijke voorwaarde was om derden in staat te stellen tot de markt toe te treden. Om ervoor te zorgen dat de interconnectievoorwaarden reële gevolgen hebben, heeft de Commissie bovendien bijkomende voorwaarden opgelegd betreffende de openbaarmaking van standaardovereenkomsten en voorwaarden inzake interconnectie enerzijds en van de tarieven en voorwaarden van huurlijnen anderzijds. Ten slotte is het vermogen van derden om concurrerende diensten aan te bieden ook afhankelijk van de mogelijkheid toegang te verkrijgen tot cliëntenbestanden, welke nodig zijn om diensten op het gebied van telecommunicatiegidsen (bijvoorbeeld telefoongidsen) aan te bieden.

— Bovendien zijn aanvullende voorwaarden opgelegd betreffende het voorkomen van kruissubsidies, het voeren van een gescheiden boekhouding en het toepassen van analytische boekhoudsystemen, om te waarborgen dat Unisource en haar concurrenten alle PSTN- of datanetwerken in de landen op gelijke voorwaarden kunnen gebruiken.

— Door hun afhankelijkheid van de moedermaatschappijen zijn derde concurrenten nog steeds zeer kwetsbaar. Daarom heeft de Commissie voorwaarden opgelegd betreffende het voorkomen van misbruik van vertrouwelijke informatie. Informatie over klanten is zeer waardevol, en indien deze informatie niet zeer goed wordt beschermd, zullen derde concurrenten in een zeer moeilijke positie verkeren. Partijen hebben uit de Unisource-overeenkomsten ook de oorspronkelijk aangemelde bedingen verwijderd, krachtens welke Unisource of een dochteronderneming aangewezen werd als tussenpersoon van de moedermaatschappij voor internationale huurlijnen („half-circuits”). Aangezien de vraag naar deze internationale huurlijnen afkomstig is van met Unisource concurrerende dienstverrichters of van multinationale ondernemingen en andere exploitanten van particuliere netten, zou de agentuurovereenkomst Unisource met betrekking tot de toegang tot informatie een concurrentievoordeel hebben opgeleverd.

— De voorwaarde dat de moedermaatschappijen de verkoop van Unisource en eigen diensten niet mogen bundelen, maakt mogelijke verschillen in berekening controleerbaar en zorgt daarmee ervoor dat de voorwaarden om discriminatie te voorkomen, in de praktijk effect sorteren. De verkoop van pakketten van verschillende diensten op grond van één enkel contract is een gangbare handelspraktijk in de tele-

⁽²⁴⁾ Voorwaarde voor de geldigheid van de Atlas-beschikking was dat er zowel in Frankrijk als in Duitsland twee vergunningen voor alternatieve infrastructuur zouden worden afgegeven (zie Beschikking 96/546/EG, overweging 76, onder a)).

communicatiesector. Op geliberaliseerde telecommunicatiemarkten wordt het dienstverrichters met een machtspositie doorgaans verboden de verkoop van verschillende diensten te bundelen en kortingen op dienstenpakketten te verlenen zonder te specificeren i) welke voorwaarden aan elke afzonderlijke dienst zijn verbonden, en ii) voor welke afzonderlijke dienst(en) korting wordt verleend. Ook moeten dienstverrichters met een machtspositie alle tarieven openbaar maken en bewijzen dat kortingen op dienstenpakketten gerechtvaardigd worden door besparingen die specifiek met het aanbieden van diensten in pakketverband verband houden. Deze verplichtingen zijn in de voorwaarde verwerkt.

b) Grensoverschrijdende regionale markten

- (97) Zoals in overweging 35 is opgemerkt, ondervindt Unisource aanzienlijke concurrentie op de grensoverschrijdende regionale markten voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie, diensten voor reizigers en diensten ten behoeve van andere telecommunicatiebedrijven. Vrijwel alle allianties in de telecommunicatiesector trachten tot deze markten toe te treden.

Voorts bestaat de aanvankelijke doelgroep uit grote, geavanceerde ondernemingen, die een uitgebreide kennis van de markt (veel ondernemingen hebben tot dusver zelf in hun telecommunicatiebehoefte voorzien) en een sterke onderhandelingspositie bezitten.

Deze klanten kunnen druk op allianties uitoefenen om beter in hun behoeften te voorzien (en de prijzen te verlagen). De „European Virtual Private Network Users Association” (EVUA) is een duidelijk voorbeeld van deze tendens onder grote klanten. De totale uitgaven van de EVUA-leden aan spraaktelecommunicatie bedraagt 2 miljard US-dollar per jaar.

- (98) Ten slotte waarborgen de in overweging 105 uiteengezette verplichtingen inzake boekhouding en verslaglegging dat de krachtens de Unisource-overeenkomsten opgerichte bedrijven en de aandeelhouders voldoende informatie vergaren om de Commissie in staat te stellen controle uit te oefenen op hun mededingingsgedrag. Deze verplichtingen zullen nationale rechterlijke instanties ook in staat stellen de bewijsstukken op te vragen met betrekking tot inbreuken op de in deze beschikking vervatte inhoudelijke voorwaarden en tot vermeende mededingingsbeperkende gedragingen, indien derden zich in verband hiermee tot de nationale rechter wenden.
- (99) Bij schrijven van 7 mei 1996 hebben de diensten van de Commissie echter een voorbehoud gemaakt voor de activiteiten van UCS. De betrokkenheid van UCS bij onderhandelingen over tarieven voor

doorvoer met andere telecommunicatie-exploitanten hebben geleid tot een geringere keuze aan deze diensten voor andere telecommunicatie-exploitanten, aangezien zij vóór UCS afzonderlijke offertes van de drie moedermaatschappijen konden verkrijgen. Dientengevolge beperken de activiteiten van UCS de mededinging tussen de moedermaatschappijen in een sector waarin zij daadwerkelijke concurrenten zijn. Bovendien zal dit type verkeer — voornamelijk internationaal spraakverkeer — tot ten minste het tijdstip waarop in alle betrokken landen volledige liberalisering is bereikt, geen deel uitmaken van de kring van Unisource-activiteiten.

Naar aanleiding van het standpunt van de Commissie hebben partijen de in overweging 42 uiteengezette verbintenis aangeboden.

- (100) Ten aanzien van de exclusieve distributie heeft de Commissie geconcludeerd dat de mogelijkheid van passieve verkoop en, belangrijker, de toenemende beschikbaarheid van alternatieve infrastructuur en de niet-discriminerende voorwaarden voor interconnectie met de nationale PSTN-netten de eventuele mededingingsbeperkende gevolgen van de exclusivedistributieovereenkomst zullen verminderen.
- (101) In het licht van het voorgaande, en gelet op de gewijzigde nationale regelgeving in de respectieve landen en op de aan partijen opgelegde voorwaarden, kan worden geconcludeerd dat aan de voorwaarde van artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst op het stuk van het niet-uitschakelen van de mededinging wordt voldaan.

5. Conclusie

- (102) De Commissie is tot de slotsom gekomen dat ten aanzien van de oprichting van Unisource en de in het voorgaande besproken afzonderlijke beperkingen aan alle voorwaarden voor een ontheffing op grond van artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst wordt voldaan.

C. Duur van de ontheffing, voorwaarden en verplichtingen

- (103) Overeenkomstig artikel 8 van Verordening nr. 17 en van Protocol nr. 21 bij de EER-Overeenkomst wordt een beschikking op grond van artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst voor een bepaalde termijn gegeven en kunnen hieraan voorwaarden en verplichtingen worden verbonden. Op grond van artikel 6 van Verordening nr. 17 kan de datum waarop de beschikking in werking treedt, niet vroeger zijn dan die van de aanmelding. In dit opzicht bedraagt de geldigheidsduur van de

beschikking in de onderhavige zaak, voorzover hierbij ontheffing wordt verleend:

1. ten aanzien van de oprichting van Unisource en de daarmee verbonden overeenkomsten als in het voorgaande omschreven, vijf jaar, ingaande op 1 juli 1996⁽²⁵⁾;
2. ten aanzien van de activiteiten van Unisource of van enige dochteronderneming daarvan, met name UCS, als uitsluitend verantwoordelijke voor de onderhandelingen over tarieven voor doorvoer naar of via landen van de Unisource-aandeelhouders, de periode vanaf de datum waarop in de laatste van de drie landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, tot het verstrijken van de hierboven, onder 1, bedoelde periode van vijf jaar;
3. ten aanzien van de exclusieve levering van huurlijnen door Unisource of door enige dochteronderneming van Unisource namens haar aandeelhouders, de periode vanaf de datum waarop in de laatste van de drie landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, tot het verstrijken van de hierboven, onder 1, bedoelde periode van vijf jaar.

(104) Aan deze beschikking zijn de in de overwegingen 44 tot en met 67 beschreven voorwaarden verbonden. Voorts zijn aan deze beschikking een aantal verplichtingen verbonden. Deze voorwaarden en verplichtingen zijn onmisbaar om te voorkomen dat de mededinging op de relevante markten in de EER wordt uitgeschakeld. Op verzoek van partijen zal de Commissie, indien de omstandigheden zich vóór het verstrijken van de ontheffingsduur ingrijpend wijzigen, opnieuw onderzoeken of enige aan deze beschikking verbonden specifieke voorwaarde of verplichting noodzakelijk is.

(105) De in het onderstaande beschreven verplichtingen zijn, voorzover zij verband houden met bestaande verplichtingen krachtens het nationale of het Gemeenschapsrecht, bedoeld om te waarborgen dat partijen zich stellig verbinden tot naleving van de toepasselijke regelgeving. Deze verplichtingen blijven voor de duur van de ontheffing van kracht. Overeenkomstig artikel 8, lid 3, onder b), van Verordening nr. 17 kan de Commissie deze beschikking intrekken wanneer partijen welke van deze verplichtingen dan ook niet nakomen.

1. Accountantscontroles

De boekhouding van Unisource en al haar dochterondernemingen wordt jaarlijks aan een accountantscontrole onderworpen. De controle dient in boekhoudkundig opzicht te bevestigen dat:

- a) de transacties tussen deze bedrijven enerzijds en de aandeelhouders van Unisource anderzijds op voorwaarden zijn gesloten die tussen onafhankelijke ondernemingen gebruikelijk zijn;
- b) de ondernemingen zich aan de boekhoudkundige procedures hebben gehouden;
- c) de berekende cijfers accuraat zijn.

De eerste controleverslagen, die betrekking hebben op het kalenderjaar, dienen binnen zes maanden na afloop van 1997 aan de Commissie te worden voorgelegd.

2. Verplichtingen inzake boeken en bescheiden

Elke aandeelhouder en elk krachtens de Unisource-overeenkomsten opgericht bedrijf houden alle boeken en bescheiden, die dienstig zijn om aan te tonen dat de eerdergenoemde voorwaarden zijn nageleefd, voor de Commissie ter inzage beschikbaar.

3. Inzage van boeken en bescheiden

Om de Commissie in staat te stellen de naleving van de genoemde voorwaarden door de aandeelhouders van Unisource te waarborgen en te beoordelen, verschaffen elke aandeelhouder en elk krachtens de Unisource-overeenkomst opgericht bedrijf op een redelijke termijn, gedurende de kantooruren, en zonder dat de Commissie een beroep hoeft te doen op haar verificatiebevoegdheid ingevolge Verordening nr. 17 de Commissie toegang tot zijn bedrijfspanden en -terreinen voor inspectie van de boeken en bescheiden die onder de in punt 2 bedoelde verplichtingen vallen, alsmede voor het vragen van mondelinge uitleg over deze documenten.

4. Verplichtingen inzake verslaglegging

Elke aandeelhouder en elk krachtens de Unisource-overeenkomsten opgericht bedrijf verstrekken de Commissie met het oog op de beoordeling of zij aan de eerdergenoemde verplichtingen hebben voldaan:

- a) alle voor deze beoordeling noodzakelijke boeken en bescheiden die in het bezit zijn of onder de zeggenschap vallen van de aandeelhouders of de krachtens de Unisource-overeenkomsten opgerichte bedrijven, zulks halfjaarlijks en met ingang van één jaar na de datum van de in artikel 1 van deze beschikking bedoelde ontheffing, en
- b) aanvullende schriftelijke of mondelinge inlichtingen.

(106) Deze beschikking laat de toepassing van artikel 86 van het EG-Verdrag en van artikel 54 van de EER-Overeenkomst onverlet,

⁽²⁵⁾ Zie overweging 94.

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst, worden hierbij artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst voor een tijdvak van vijf jaar, ingaande op 1 juli 1996, buiten toepassing verklaard voor:

1. de gemeenschappelijke onderneming Unisource, zoals aangemeld bij de Commissie met inbegrip van de bijkomende verplichtingen inzake i) de „one telecom country”-structuur, die aan de moedermaatschappij zijn opgelegd, en ii) het algemene non-concurrentiebeginsel op grond van artikel 19 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming en de aandeelhouders en de non-concurrentieregelingen voor de activiteiten van Unisource Business Networks, Unisource Voice Services, Unisource Cards en Unisource Mobile;
2. de exclusiegedistributieregelingen voor de activiteiten van Unisource Business Networks, Unisource Voice Services en Unisource Satellite Services.

Artikel 2

Overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst, worden hierbij artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst van de datum waarop in het laatste van de landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, tot die waarop het in artikel 1 van de onderhavige beschikking bedoelde tijdvak van vijf jaar eindigt, buiten toepassing verklaard voor de activiteiten van Unisource of van enige dochteronderneming daarvan, met name Unisource Carrier Services (UCS), als uitsluitend verantwoordelijke voor de onderhandelingen over de tarieven voor doorvoer naar of via de landen van de Unisource-aandeelhouders.

Artikel 3

Overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst, worden hierbij artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst van de datum waarop in het laatste van de landen van de aandeelhouders van Unisource volledige liberalisering is bereikt, tot die waarop het in artikel 1 bedoelde tijdvak van vijf jaar eindigt, buiten toepassing verklaard voor de exclusieve levering van huurlijnen door Unisource of door enige dochteronderneming daarvan namens haar aandeelhouders.

Artikel 4

Aan de in de artikelen 1, 2 en 3 vervatte ontheffing van de toepassing van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en van artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst worden de volgende voorwaarden verbonden:

I. Non-discriminatie

1. Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe alle transacties met i) enige andere aandeelhouder, en ii) enig op grond van de Unisource-overeenkomsten opgezet bedrijfs onderdeel, op niet-discriminerende, objectieve en zakelijke voorwaarden te sluiten, dit wil zeggen op voorwaarden die vergelijkbaar zijn met de aan derden geboden voorwaarden, ten aanzien van concessiefaciliteiten en -diensten en van faciliteiten en diensten waarvoor zij na de volledige en daadwerkelijke liberalisering van telecommunicatie-infrastructuur en -diensten in elk van hun respectieve landen, een machtspositie in de zin van artikel 86 van het EG-Verdrag behouden.
2. Inbreuken op het onder 1 bedoelde vereiste worden niet als een schending van deze voorwaarde beschouwd, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.

a) Huurlijnen

1. Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe, voorzover dit nog niet het geval is, van het aanbieden van huurlijnen een afzonderlijke dienst te maken, waarvoor op basis van de grondslagen, regels en praktijken die momenteel op grond van nationaal of van communautair recht worden toegepast, een afzonderlijke boekhouding wordt gevoerd.
2. Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe hun standaardvoorwaarden voor het verhuren van lijnen (binnenlands en internationaal) bekend te maken. In de voorwaarden moeten de technische specificaties van de lijnen, de termijn waarbinnen deze kunnen worden geleverd, de termijn voor het uitvoeren van herstellingen, de tarieven en kortingen worden vermeld.
3. Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe alle typen lijnen die zij aan hun dochterondernemingen en aan Unisource beschikbaar stellen, tegen dezelfde voorwaarden ook aan derden beschikbaar te stellen.
4. PTT Telecom moet uit haar algemene voorwaarden alle bedingen schrappen waarin naar het gebruik van de huurlijnen (namelijk beding 11.10) en internationale huurlijnen („half-circuits”) wordt verwezen op enigerlei wijze die niet door technische overwegingen of bindende bepalingen wordt gerechtvaardigd, en verbindt zich ertoe dergelijke bedingen of bepalingen niet op te nemen.
5. Inbreuken op de in de punten 1 tot en met 4 vervatte vereisten worden niet als een schending ervan beschouwd, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.

b) Interconnectie

1. Unisource en haar dochterondernemingen, en met name Unisource Business Networks (UBN), verbinden zich ertoe met ingang van het verlenen van een

- onthefing overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst derden op niet-discriminerende voorwaarden, waaronder prijs, beschikbaarheid van volume en kortingen, alsmede de kwaliteit van de geleverde interconnectie, toegang te geven en te laten houden tot de openbare datanetwerken (X.75 of een andere mogelijk daarvoor in de plaats komende norm) van UBN-bedrijven in de afzonderlijke landen. Deze voorwaarden moeten voor het publiek beschikbaar zijn. De prijs moet zijn gebaseerd op de kosten, die zijn gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem.
2. PTT Telecom maakt uiterlijk op de datum van deze beschikking een standaardovereenkomst voor interconnectie met betrekking tot de PSTN- en PSDN-netten openbaar; deze overeenkomst moet transparante interconnectie op korte termijn mogelijk maken en voor elke dienst afzonderlijk voorwaarden (waaronder technische normen en specificaties) inhouden die niet-discriminerend en voor elke dienst op de kostprijs gebaseerd zijn. De kosten moeten worden gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem. Een kopie van de interconnectieovereenkomst wordt tevens aan de Commissie verstrekt.
 3. Interconnectie moet beschikbaar zijn op een redelijk aantal aansluitpunten overeenkomstig internationale technische normen, zodat voor een zodanige adequate en efficiënte interconnectie wordt zorg gedragen dat interoperabiliteit van diensten wordt gewaarborgd. Er moeten een aantal regionale interconnectiepunten zijn waar internationaal gestandaardiseerde interfaces en signaalsystemen beschikbaar zijn en waar dit economisch haalbaar is. Aan elk redelijk verzoek om interconnectie, met inbegrip van bijzondere toegang tot het net, moet op niet-discriminerende voorwaarden die voor elke dienst afzonderlijk op de kosten zijn gebaseerd, worden voldaan.
 4. PTT Telecom BV verbindt zich ertoe op niet-discriminerende voorwaarden toegang tot cliëntenbestanden te blijven verlenen, welke bestanden noodzakelijk zijn om tegen op de kostprijs gebaseerde tarieven diensten op het gebied van gidsen te kunnen aanbieden.
 5. De Zwitserse PTT maakt uiterlijk op de datum van deze beschikking een standaardinterconnectieovereenkomst voor de PSTN- en PSDN-netten openbaar, welke in overeenstemming moet zijn met de relevante Zwitserse regelgeving en gelijkwaardig aan vergelijkbare vereisten in de communautaire regelgeving. Deze standaardovereenkomst moet transparante interconnectie op korte termijn mogelijk maken en moet voor elke dienst afzonderlijk voorwaarden inhouden die niet-discriminerend en op de kostprijs gebaseerd zijn. De kosten moeten worden gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem. Een afschrift van de interconnectieovereenkomst wordt tevens aan de Commissie verstrekt.
 6. Interconnectie moet beschikbaar zijn op een redelijk aantal aansluitpunten overeenkomstig internationale technische normen, zodat wordt zorg gedragen voor zodanige adequate en efficiënte interconnecties dat interoperabiliteit van diensten wordt gewaarborgd. Er moeten een aantal regionale interconnectiepunten zijn, waar internationaal gestandaardiseerde interfaces en signaalsystemen beschikbaar zijn en waar dit economisch haalbaar is. Aan elk redelijk verzoek om interconnectie, met inbegrip van bijzondere toegang tot het net, moet op niet-discriminerende voorwaarden, die voor elke dienst afzonderlijk op de kosten zijn gebaseerd, worden voldaan.
 7. De Zwitserse PTT verbindt zich ertoe overeenkomstig de desbetreffende Zwitserse regelgeving op niet-discriminerende voorwaarden toegang tot cliëntenbestanden te blijven verlenen, welke bestanden noodzakelijk zijn om tegen op de kostprijs gebaseerde tarieven diensten op het gebied van gidsen te kunnen aanbieden.
 8. Telia verbindt zich ertoe transparante interconnectie op korte termijn mogelijk te maken op voorwaarden (waaronder technische normen en specificaties) die niet-discriminerend en voor elke dienst op de kostprijs zijn gebaseerd. De kosten moeten worden gedefinieerd en toegerekend op basis van een analytisch boekhoudsysteem. Aan elk redelijk verzoek om interconnectie, met inbegrip van bijzondere toegang tot het net, moet op niet-discriminerende voorwaarden, die voor elke dienst afzonderlijk op de kosten zijn gebaseerd, worden voldaan.
 9. Inbreuken op de in de punten 1 tot en met 8 vervatte vereisten worden niet beschouwd als een schending van deze voorwaarde, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.
- ## II. Verbod op misbruik van vertrouwelijke informatie
1. Unisource en haar dochterondernemingen, en met name Unisource Carrier Services (UCS), verbinden zich ertoe aan dochterondernemingen en/of aandeelhouders geen vertrouwelijke informatie te verstrekken die op contracten met cliënten betrekking heeft en die zij in hun hoedanigheid van agent van de Unisource-aandeelhouders ontvangen.
 2. Alle aandeelhouders verbinden zich ertoe geen misbruik te maken van vertrouwelijke informatie die verband houdt met gegevens (zoals prijzen) die op contracten met cliënten betrekking hebben en die zij in hun hoedanigheid van aandeelhouder van Unisource, via hun vertegenwoordiging in enigerlei raad of comité van een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten wordt opgericht, of als distributeur van Unisource-diensten verkrijgen.
 3. De aandeelhouders verbinden zich ertoe geen misbruik te maken van vertrouwelijke informatie over

cliënten, die zij van een andere aandeelhouder verkrijgen via diens vertegenwoordiging in enigerlei raad of comité van een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten wordt opgericht.

4. Alle aandeelhouders dragen er voorts zorg voor dat Unisource en haar dochterondernemingen geen toegang hebben tot vertrouwelijke informatie die verband houdt met gegevens (zoals prijzen) die betrekking hebben op contracten met cliënten en die deze door het verrichten van diensten voor concurrenten van Unisource hebben verkregen.
5. Inbreuken op de in de punten 1 tot en met 4 vervatte vereisten worden niet als een schending van deze voorwaarde beschouwd, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.

III. Voorkoming van kruissubsidiëring

1. De aandeelhouders passen op een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten wordt opgericht, uit inkomsten uit activiteiten die zij op grond van uitsluitende rechten exploiteren of met betrekking waartoe zij in een machtspositie verkeren, geen kruissubsidiëring toe.
2. De aandeelhouders dragen er met name zorg voor dat een bedrijf dat ingevolge de Unisource-overeenkomsten wordt opgericht i) zelf schuldenfinanciering verkrijgt, ii) geen exploitatiekosten, kostenafschrijvingen of andere uitgaven aan een bedrijfseenheid van de aandeelhouders toerekent, iii) de aandeelhouders dezelfde prijs aanreken als die welke aan derden voor het verrichten van diensten in commerciële hoeveelheden in rekening wordt gebracht, en iv) producten en diensten die niet aan derden in commerciële hoeveelheden worden verkocht, aan aandeelhouders levert op basis van volledige kostenvergoeding of een andere prijsstellingsmethode die tussen onafhankelijke bedrijven gebruikelijk is.
3. De aandeelhouders waarborgen doorzichtigheid door de thans krachtens nationaal of communautair recht geldende boekhoudkundige regels, grondslagen en praktijken na te leven. Dergelijke regels, grondslagen en praktijken omvatten de gehanteerde kostenstandaard, de voor de verwerking van kosten gevolgde boekhoudkundige conventies en de gekozen toerekeningsmethode. Betalingen en overdrachten aan Unisource en aan Unisource-ondernemingen moeten op basis van periodiek opgestelde accountantsrapporten kunnen worden vastgesteld.
4. Inbreuken op de in de punten 1, 2 en 3 vervatte vereisten worden niet als een schending van deze voorwaarde beschouwd, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.

IV. Voorkoming van bundeling

1. PTT Telecom verbindt zich ertoe de verkoop van door Unisource en PTT Telecom verstrekte diensten

niet te bundelen. Zolang PTT Telecom in een dominante positie verkeert met betrekking tot het aanbieden van telecommunicatiediensten en/of van infrastructuur, zal zij slechts op een zodanige wijze gecombineerde offertes van Unisource- en van eigen diensten opstellen dat de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en de andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken en zal zij er zorg voor dragen dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.

2. De Zwitserse PTT verbindt zich ertoe de verkoop van eigen diensten en die van Unisource niet te bundelen. Zolang de Zwitserse PTT in een dominante positie verkeert met betrekking tot het aanbieden van telecommunicatiediensten en/of van infrastructuur, zal deze slechts op een zodanige wijze gecombineerde offertes van Unisource- en van eigen diensten opstellen dat de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en de andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken en zal zij er zorg voor dragen dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.
3. Telia verbindt zich ertoe de verkoop van eigen diensten en die van Unisource niet te bundelen. Zolang Telia in een dominante positie verkeert met betrekking tot het aanbieden van telecommunicatiediensten en/of van infrastructuur, zal zij slechts op een zodanige wijze gecombineerde offertes van Unisource- en eigen diensten opstellen dat de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en de andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken en zal zij er zorg voor dragen dat elke van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.
4. Inbreuken op de in de punten 1, 2 en 3 vervatte vereisten worden niet als een schending van deze voorwaarde beschouwd, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.

Artikel 5

Aan deze beschikking zijn de volgende verplichtingen verbonden:

1. *Accountantscontroles*

De boekhouding van Unisource en van al haar dochterondernemingen wordt jaarlijks aan een accountantscontrole onderworpen. Deze controle dient in boekhoudkundig opzicht te bevestigen dat:

- a) de transacties tussen deze bedrijven enerzijds en de aandeelhouders van Unisource anderzijds op voorwaarden zijn gesloten die tussen onafhankelijke ondernemingen gebruikelijk zijn;
- b) de ondernemingen zich aan de boekhoudkundige procedures hebben gehouden;
- c) de berekende cijfers accuraat zijn.

De eerste controleverslagen, die betrekking hebben op het kalenderjaar 1997, dienen binnen zes maanden na afloop van 1997 aan de Commissie te worden voorgelegd.

2. *Verplichtingen inzake boeken en bescheiden*

Elke aandeelhouder en elk krachtens de Unisource-overeenkomsten opgericht bedrijf houden alle boeken en bescheiden, waaruit blijkt dat de in artikel 4 genoemde voorwaarden zijn nageleefd, voor de Commissie ter inzage beschikbaar.

3. *Inzage van boeken en bescheiden*

Om de Commissie in staat te stellen de naleving van de in artikel 4 genoemde voorwaarden door de aandeelhouders van Unisource te waarborgen en te beoordelen, verschaffen elke aandeelhouder en elk krachtens de Unisource-overeenkomst opgericht bedrijf op een redelijke termijn, gedurende de kantooruren, en zonder dat de Commissie een beroep hoeft te doen op haar verificatiebevoegdheid ingevolge Verordening nr. 17, de Commissie toegang tot zijn bedrijfspanden en -terreinen voor inspectie van de boeken en bescheiden die onder de in punt 2 bedoelde verplichtingen vallen, alsmede om mondelinge uitleg met betrekking tot boeken en bescheiden te verkrijgen.

4. *Verplichtingen inzake verslaglegging*

Elke aandeelhouder en elk krachtens de Unisource-overeenkomsten opgericht bedrijf verstrekken de Commissie met het oog op de beoordeling of zij aan de onder de punten 1, 2 en 3 genoemde verplichtingen hebben voldaan:

- a) alle voor deze beoordeling benodigde boeken en bescheiden die in het bezit zijn of onder de zeggenschap vallen van de aandeelhouders of van de krachtens de Unisource-overeenkomsten opgerichte bedrijven, zulks halfjaarlijks en met ingang van één jaar na de datum van de ontheffing uit hoofde van artikel 1, en
- b) aanvullende schriftelijke of mondelinge uitleg.

Artikel 6

Deze beschikking is gericht tot:

PTT Telecom BV
Postbus 30150
NL-2500 GD Den Haag

Telia AB
Mårbackagatan 11
S-123 86 Farsta

Schweizerische PTT-Betriebe
Generaldirektion PTT
Viktoriastrasse 21
CH-3030 Bern.

Gedaan te Brussel, 29 oktober 1997.

Voor de Commissie
Karel VAN MIERT
Lid van de Commissie

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 29 oktober 1997

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-Overeenkomst

(IV/35.738 — Uniworld)

(Slechts de teksten in de Franse en de Nederlandse taal zijn authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(97/781/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij de Akte van Toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden, en met name op de artikelen 6 en 8,

Gezien de aanmelding ter verkrijging van een ontheffing die op 29 september 1995 overeenkomstig artikel 4 van Verordening nr. 17 is ingediend,

Gezien de samenvatting van de aanvang en de aanmelding, die overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 en artikel 3 van Protocol nr. 21 van de EER-Overeenkomst is bekendgemaakt⁽²⁾,

Na raadpleging van het Raadgevend Comité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

I. DE FEITEN

A. Inleiding

- (1) Op 29 september 1995 heeft de Commissie overeenkomstig artikel 4 van Verordening nr. 17 een aanmelding ontvangen van een door Unisource Pan-European Services BV⁽³⁾, een dochteronderneming van Unisource NV, en door AT&T Pan-European Services Inc., een dochteronderneming van AT&T Corp., onder de naam „Uniworld” opgerichte gemeenschappelijke onderneming.

⁽¹⁾ PB 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

⁽²⁾ PB C 44 van 12. 2. 1997, blz. 4.

⁽³⁾ Unisource Pan-European Services en AT&T Pan-European Services zijn speciaal als dochterondernemingen opgericht om namens de moedermaatschappijen het belang in Uniworld VOF te houden.

- (2) Deze transactie houdt verband met de oprichting van Unisource. Bij afzonderlijke Beschikking 97/780/EG (zaak IV/35.830 — Unisource)⁽⁴⁾, hierna „de Unisource-beschikking” genoemd, is voor de oprichting van Unisource ontheffing van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst verleend.

- (3) Zoals hierna uiteen wordt gezet, is Uniworld (thans AT&T — Unisource Communication Services) opgericht om op de Europese zakelijke markt pan-Europese telecommunicatiediensten met mondiale aansluitingsmogelijkheden aan te bieden.

- (4) Op 2 juli 1997 is de Commissie in kennis gesteld van de strategische alliantie die AT&T, Unisource en de Italiaanse onderneming STET voor activiteiten in Zuid-Amerika en Europa zullen vormen. Als onderdeel van deze alliantie zal STET in de nabije toekomst volledig tot Uniworld toetreden. In de onderhavige beschikking wordt ten aanzien van de toetreding van STET tot Uniworld geen standpunt ingenomen. Voorts zal de Commissie, indien de alliantie uiteindelijk tot stand komt de gevolgen van die toetreding voor het bestaande Uniworld beoordelen en eventueel de onderhavige beschikking in het licht van artikel 8 van Verordening nr. 17 moeten herzien.

B. De moedermaatschappijen

- (5) Zoals nader uiteen is gezet in de Unisource-beschikking, is Unisource NV, hierna „Unisource” genoemd, een gemeenschappelijke onderneming, waarvan Telia AB, PTT Telecom BV en Zwitserische PTT-Betriebe aandeelhouder zijn. Unisource is een houdstermaatschappij die actief is in de telecommunicatiesector en zeven werkmaatschappijen heeft. De totale omzet van de groep bedroeg in 1994 933 miljoen Hfl. (443 miljoen ecu). Het nettoresultaat was 41,072 miljoen Hfl. (20 miljoen ecu) negatief.

- (6) AT&T is een telecommunicatie-exploitant in de Verenigde Staten van Amerika, die een brede ver-

⁽⁴⁾ Zie bladzijde 1 van dit Publicatieblad.

scheidenheid van binnenlandse en internationale telecommunicatiediensten en -infrastructuur van en naar de Verenigde Staten aanbiedt. Haar omzet in 1996 bedroeg 50,5 miljard US-dollar.

Op 9 mei 1996 heeft de Amerikaanse „Federal Communications Commission” (FCC) beschikt dat AT&T voor internationale spraakdiensten een niet-dominant telecommunicatiebedrijf is⁽⁵⁾.

In 1995 bedroegen de directe inkomsten van AT&T in de EER samen met Zwitserland (bilaterale diensten en telefoonkaarten uitgezonderd): AT&T Easylink (berichtendiensten) [...] US-dollar ([...] ecu), AT&T Istel (dienstverlening aan bedrijven) [...] pond sterling ([...] ecu) en Business Communications Europe (BCS-E) [...] pond sterling ([...] ecu)^(5a).

C. De gemeenschappelijke onderneming: Uniworld

1. Structuur van Uniworld

- (7) Uniworld bestaat uit twee ondernemingen: Uniworld VOF en Uniworld NV.
- (8) Uniworld VOF is een vennootschap onder firma naar Nederlands recht, waarin de Unisource-dochteronderneming een belang van 59,94 %, de AT&T-dochteronderneming een belang van 39,96 % en Uniworld NV de resterende 0,1 % heeft. Uniworld VOF is geen, van haar eigenaren onderscheiden, rechtspersoon. De inkomsten ervan gaan rechtstreeks naar de moederondernemingen en worden bij laatstbedoelde belast. Binnen het werkkterrein van Uniworld zal Uniworld VOF de feitelijke telecommunicatiediensten aanbieden.

De raad van commissarissen en de president-directeur van Uniworld NV zijn rechtstreeks verantwoordelijk voor de vennootschap onder firma.

- (9) Uniworld NV is opgericht om toezicht te houden op en te fungeren als beherend vennoot van Uniworld VOF. Uniworld NV is daarmee de enige vennoot die de vennootschap onder firma bestuurt en deze kan binden en die de juridische eigendom heeft van alle materiële en immateriële activa die het ten behoeve van Uniworld VOF onder zich houdt. Ook heeft Uniworld NV de bevoegdheid de dagelijkse gang van zaken bij en activiteiten van Uniworld VOF te beheren en beschikt zij over alle middelen die voor het beheer en de exploitatie van de bedrijfsactiviteiten van Uniworld VOF noodzakelijk

zijn. Unisource heeft via Unisource Pan-European Services een belang van 60 % in het aandelenkapitaal van Uniworld NV, AT&T heeft via AT&T Pan-European Services de overige 40 %. Uniworld NV ontvangt voor haar werkzaamheden als beherend vennoot van Uniworld VOF jaarlijks een beheervergoeding.

Uniworld NV wordt bestuurd door een raad van bestuur, bestaande uit een door Unisource aangewezen president-directeur (AT&T wijst de uitvoerend directeur aan), die belast is met de leiding van de onderneming, en een raad van commissarissen van vijf leden, waarvan er drie worden aangewezen door Unisource en twee door AT&T. De raad van commissarissen keurt met eenparigheid van de stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden de begroting en het ondernemingsplan goed. In alle belangrijke aangelegenheden is aan AT&T een veto-recht toegekend.

- (10) Alle navolgende verwijzingen naar „Uniworld” hebben zowel op Uniworld VOF als Uniworld NV betrekking.

2. Inbreng van de moedermaatschappijen in Uniworld

- (11) Unisource brengt in Uniworld de navolgende ondernemingen of de relevante internationale activa daarvan in: een aantal Unisource Business Networks (UBN)-ondernemingen, Unisource Voice Services (UVS), Unisource France SA, Unisource USA Inc., Unisource Business Services Inc. en Unisource World Partners Company Inc.

Voorts zal Unisource haar rechten in WorldPartners Company en WorldPartners Association⁽⁶⁾ aan Uniworld overdragen. AT&T UK zal hetzelfde doen met haar rechten in de WorldPartners Association. Hierdoor zal Uniworld in de EER plus Zwitserland exclusieve distributeur van de telecommunicatiediensten onder het merk Worldsource⁽⁷⁾ worden.

⁽⁶⁾ WorldPartners is een samenwerkingsverband met beperkte aansprakelijkheid dat door AT&T wordt gepromoot, voornamelijk om normen vast te stellen voor bepaalde telecommunicatiediensten die door de leden van het samenwerkingsverband zijn vastgesteld en door deze worden nageleefd. Die normen vormen een mogelijkheid om de aansluitingen voor die diensten tot buiten de grenzen van de leden van het samenwerkingsverband uit te breiden. De leden van WorldPartners Company hebben in het samenwerkingsverband geïnvesteerd en nemen onder meer deel aan de vaststelling van de normen. De leden van WorldPartners Association zijn distributeurs van de diensten in bepaalde gebieden. De overeenkomsten betreffende de toetreding van Unisource en AT&T UK tot WorldPartners zijn afzonderlijk bij de Commissie aangemeld (zaak IV/35.490 — WorldPartners).

⁽⁷⁾ Het WorldPartners-pakket van Worldsource-diensten is beperkt tot „virtual network” (VNS)-diensten, „frame relay” en particuliere lijnen. Voor elk ervan worden gemeenschappelijke minimumkarakteristieken vastgesteld. Deze karakteristieken worden door elk lid of partner van WorldPartners geboden. Diensten die aan de gemeenschappelijke karakteristieken beantwoorden, mogen het Worldsource-merk dragen.

⁽⁵⁾ Bij beschikking van 23. 10. 1995 heeft de FCC AT&T heromschreven als niet-dominant telecommunicatiebedrijf voor, binnen de Verenigde Staten, interstatelijke telecommunicatiediensten tussen verschillende centrales.

^(5a) „[...]”: zakengeheimen.

- (12) AT&T brengt van de navolgende ondernemingen de relevante activa in: AT&T Europe SA, het grootste deel van AT&T Istel Ltd, BCS-E en de AT&T-ondernemingen in de lidstaten.

Na de Uniworld-transactie zal AT&T in de EER plus Zwitserland onder eigen naam de volgende diensten blijven aanbieden: nieuwe toepassingen met hoge toegevoegde waarde (zoals „network notes” van AT&T), consumentenkaart- en telefoonkaart-diensten, „outsourcing” (AT&T Solutions) en het volledige scala spraaktelefoniediensten voor zakelijke en particuliere cliënten in het Verenigd Koninkrijk, zulks op basis van de Britse exploitatievergunning van AT&T die ook internationale gewone doorverkoop naar de Verenigde Staten van Amerika toestaat.

3. Werkterrein van de onderneming

- (13) Het werkterrein van Uniworld is het aanbieden van naadloze⁽⁸⁾ multilaterale⁽⁹⁾ pan-Europese telecommunicatiediensten met mondiale verbindingsmogelijkheden voor de zakelijke markt in Europa. Voor mondiale verbindingsmogelijkheden buiten de EER plus Zwitserland wordt hoofdzakelijk gezorgd door de deelname van Uniworld aan WorldPartners Company en WorldPartners Association. Het is mogelijk dat Uniworld in de toekomst ook zelf bilaterale overeenkomsten zal sluiten.
- (14) Uitgangspunt voor de diensten van Uniworld is dat Uniworld de dienstverlening aan cliënten, inclusief de nationale verbindingen van dergelijke diensten, van het begin- tot het eindpunt controleert. Aanvankelijk zullen de diensten bestaan uit „internationale „virtual private network”” (IVPN)-spraakdiensten, pakketgeschakelde, „frame relay-” en andere data-diensten, berichtendiensten en „outsourcing” in verband met netwerken. De eigen landen⁽¹⁰⁾, Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, België en Italië vormen de belangrijkste doelgroep. Uniworld zal

⁽⁸⁾ „Naadloos” betekent dat, vanuit het gezichtspunt van de gebruiker, de dienst samenhangend en homogeen is. De cliënt ziet derhalve niet de onderliggende complexiteit van het aanbieden van de dienst.

⁽⁹⁾ „Multilateraal” omvat zowel verbindingen tussen twee derde landen als verbindingen tussen het eigen land en het buitenland „Bilaterale” diensten kunnen geen verbindingen tussen twee derde landen omvatten. Voorts worden de voorzieningen voor verbindingen van een derde land naar het grondgebied van de dienstverrichter bij een IVPN („international virtual private network”)-dienst, die wordt aangeboden op basis van bilaterale overeenkomsten met buitenlandse telecommunicatie-exploitanten, bepaald door de voorzieningen die in dat derde land beschikbaar zijn. Het is daarom mogelijk dat niet alle voorzieningen die op het grondgebied van de dienstverrichter worden geboden, voor het verkeer met derde landen beschikbaar zijn.

⁽¹⁰⁾ Nederland, Zweden en Zwitserland.

echter geen zuiver binnenlandse diensten⁽¹¹⁾ aanbieden.

- (15) Uniworld is eigenaar en/of exploitant van alle activa op het gebied van frame relay-diensten, berichtendiensten, X.25-ruggengraat („backbone”)-netwerkdiensten, binnenlandse X.25-schakelingen die uitsluitend of voornamelijk voor internationaal gebruik bestemd zijn, X.25-netwerken buiten de eigen landen van de deelnemers en diensten voor variabele bandbreedte. De selectie van de activa geschiedt op basis van een reeks regels, waarover partijen overeenstemming bereikt hebben, overeenkomstig de vermelde beginselen voor de selectie van activa.

Het huidige ruggengraatnetwerk voor dataverkeer — Unidata —, dat de binnenlandse datanetwerken van de aandeelhouders van Unisource met elkaar verbindt, zal ook bij Uniworld worden ondergebracht.

4. De operationele taken van Uniworld: verkoop, marketing en dienstverlening

a) Verkoop

- (16) Uniworld wordt verantwoordelijk voor de onderhandelingen over distributie-overeenkomsten en over verkoopovereenkomsten met derden. Voorts gaat Uniworld nauw samenwerken met de distributeurs om ervoor te zorgen dat de offertes aan cliënten van voldoende niveau en kwaliteit zijn en zal zij Uniworld-personeel en -distributeurs verkooptraining geven. Ook bevordert Uniworld de ontwikkeling van één geïntegreerd verkoopproces, dat technische ondersteuning, beheer van offertes, ondersteuning van contracten en orders voor diensten omvat.

Bij complexe offertes geeft Uniworld de leider ondersteuning of neemt zij zelf rechtstreeks de leiding waar en draagt zij de daaraan verbonden verantwoordelijkheid.

b) Marketing

- (17) Uniworld wordt verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de marketingstrategie voor het dienstenpakket, waaronder het algemene prijsbeleid (de detailhandelsprijzen zijn evenwel een zaak van de distributeurs). Ook voert Uniworld beoordelingen van de concurrentiepositie en analyses van de afnemers uit en geeft zij ondersteuning aan productmanagers bij het ontwikkelen van strategieën voor de

⁽¹¹⁾ In dit opzicht zal, volgens partijen, een cliënt die internationale en nationale diensten van een Uniworld-distributeur afneemt, duidelijk vaststellen dat hij twee verschillende soorten diensten ontvangt.

afzonderlijke diensten. Uniworld ontwikkelt marketingcommunicatieproducten, waaronder reclame. Ook geeft het ondersteuning bij het beheer van offertes naar aanleiding van aanvragen die van de geijkte aanvragen afwijken en integratie van verscheidene diensten vergen.

c) *Diensten*

- (18) Dienstdefinities, de dienstenplatforms (dat wil zeggen de in apparatuur geïnstalleerde programma's die het spraak- en dataverkeer over het ruggengraatnetwerk bestuurt) en de klantzorg worden door Uniworld bepaald en gecontroleerd en de eigendom ervan berust bij Uniworld. Ook is Uniworld verantwoordelijk voor het beheer van de levenscyclus van alle diensten in het pakket. Voorts bepaalt Uniworld de algemene ontwikkeling van architectuur/technologie/platforms, die de diensten qua voorzieningen, functionaliteit, kwaliteitscriteria van afnemers en kosten concurrerend en efficiënt moeten maken. Daarbij moet Uniworld ernaar streven tegemoet te komen aan redelijke wensen van de verbonden ondernemingen en van andere belangrijke leveranciers die geen verbonden onderneming zijn. De daaruit voortkomende plannen moeten door de raad van commissarissen met eenparigheid van de stemmen van de aanwezige en vertegenwoordigde leden worden goedgekeurd.

D. Strategische adviesorganen

- (19) Na de oprichting als vennootschap zal Uniworld drie strategische adviesorganen („Strategic Advisory boards”) instellen, die de volgende zaken dienen te behandelen:
- ontwikkeling van het dienstenpakket en -aanbod;
 - marketing en verkoop (de „international sales board”, die belast is met het plan voor mondiaal relatiebeheer), en
 - architectuur en technologie.

Alle deelnemers aan de Uniworld-transactie, ook de vertegenwoordigers van de aandeelhouders van Unisource, zullen in deze organen vertegenwoordigd zijn.

De adviesorganen zijn bedoeld om te zorgen voor samenhang in de aanpak van een probleem en als werkomités die het besluitvormingsproces efficiënter moeten maken. Ook verschaffen zij een forum voor het beslechten van geschillen tussen de moederondernemingen, welke op Uniworld van invloed kunnen zijn. Uniworld kan ervan gebruik maken om tot een consensus te komen voor initiatieven van Uniworld, alvorens deze door de raad van commissarissen behandeld worden.

E. De aangemelde overeenkomsten

1. *Overeenkomsten*

- (20) De oorspronkelijke aanmelding had betrekking op de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke

onderneming en de aandeelhouders ervan, alsmede op de navolgende overeenkomsten en bijbehorende overige documenten.

- de akte van oprichting en de statuten van Uniworld NV;
- de overeenkomst inzake de commanditaire vennootschap Uniworld CV (thans Uniworld VOF);
- het huishoudelijk reglement van Uniworld NV en Uniworld CV (thans Uniworld VOF);
- de overeenkomst inzake ondersteuning door de moederondernemingen;
- de beginselen voor de selectie van de activa;
- de leveringsovereenkomst tussen Uniworld en Unisource Carrier Services (UCS);
- de hoofddistributieovereenkomst;
- de beginselen voor onderhandelingen over intellectuele-eigendomsrechten, en
- het plan voor de ontwikkeling van het netwerk.

2. *Contractuele bepalingen*

a) *De leveringsovereenkomst met Unisource Carrier Services (UCS)*

- (21) Uniworld wordt een dienstverrichter en ontwikkelt of exploiteert derhalve geen eigen basissystemen voor schakelingen en transmissie; zij neemt deze af van de leveranciers. De te prefereren leverancier⁽¹²⁾ is UCS, een dochteronderneming van Unisource NV die belast is met het beheer van de internationale netwerken van de aandeelhouders van Unisource NV.

UCS levert aan Uniworld interconnectie- en transmissiecapaciteit, die bestaat uit internationale, binnenlandse interlokale en lokale huurlijnen en uit binnenlandse PSTN-eindbestemmingen.

Op UCS rust contractueel de verplichting de capaciteit te leveren die nodig is om bij overeengekomen kwaliteitsniveaus in het geraamde telecommunicatieverkeer van Uniworld te voorzien. De prijs voor de diensten van UCS wordt gedurende vijf jaar gegarandeerd. De door UCS in rekening gebrachte gemiddelde prijs per minuut wordt verlaagd, als Uniworld het overeengekomen totale volume internationale verbindingen tot stand brengt en de overeengekomen capaciteit voor de internationale bandbreedte gebruikt. Is dat niet het geval, dan worden de door UCS in rekening gebrachte prijzen dienovereenkomstig aangepast.

⁽¹²⁾ Onder „te prefereren” wordt verstaan dat Uniworld met andere leveranciers contracten kan sluiten, als de gevraagde diensten buiten het werkterrein van UCS liggen of als UCS met de voorwaarden van andere leveranciers niet wil of kan concurreren.

Partijen zijn voornemens voor alle behoeften van Uniworld-diensten op het gebied van internodale bandbreedte het pan-Europese netwerk van UCS te gebruiken.

Uniworld verzamelt cliëntinformatie met het oog op facturering, rekeninggegevens, enzovoort. Voorts is Uniworld eigenaar van de dienstbesturingspunten, die de „real time”-definitie en realisatie van Uniworld-diensten in stand houden. Deze punten krijgen een verbinding met het UCS-netwerk.

De president-directeur van Uniworld is — zonder stemrecht — aanwezig op de vergaderingen van de raad van bestuur van Uniworld waarop netwerkplanning en andere zaken betreffende de leveringsovereenkomst behandeld worden.

b) De commerciële relatie tussen Uniworld en haar moederondernemingen

(22) De commerciële relatie tussen Uniworld en haar moederondernemingen wordt beheerst door de bepalingen van artikel 10 van de overeenkomst inzake de gemeenschappelijke onderneming. Zo zal Uniworld:

- inkopen op de „gunstigst mogelijke” voorwaarden. „Gunstigst mogelijk” heeft betrekking op prijs, kwaliteit, voorzieningen en functies, capaciteit en geografisch bereik bij afname van verbonden partijen die de betrokken diensten al dan niet aan derden leveren. Hoe dan ook zullen die inkopen in overeenstemming zijn met de regelgeving en richtsnoeren van de Europese Commissie en de relevante nationale regelgevende instanties;
- toegang krijgen tot netwerken en onderliggende faciliteiten van alle ondernemingen die rechtstreeks of onrechtstreeks bij Uniworld betrokken zijn, niet-discriminerende concurrerende prijzen. Die aan Uniworld in rekening gebrachte prijzen moeten concurrerend zijn ten opzichte van die voor soortgelijke diensten welke door concurrenten van de verbonden ondernemingen in rekening worden gebracht, en moeten consistent zijn met het toepasselijke nationale en Europese recht, waaronder non-discriminatieverplichtingen en verbod van kruissubsidies. Ook mogen de prijzen niet voordeliger zijn dan die welke voor soortgelijke diensten in vergelijkbare omstandigheden aan andere afnemers van die verbonden ondernemingen in rekening worden gebracht;
- de status van „geprivilegieerde dochteronderneming” hebben met betrekking tot de voorwaarden voor transacties tussen partijen op het gebied van middelen en diensten van genoemde ondernemingen. In dit verband zal zij voor diensten behandeld worden als ware zij een dochteronderneming van Unisource, van de aandeelhouders daarvan of van AT&T, in zoverre er geen met derden overeengekomen contractuele beperkingen zijn die zulks verbieden;

— bij Unisource, bij de aandeelhouders daarvan, bij de verbonden ondernemingen en bij AT&T de status van „meestbegunstigde afnemer” hebben met betrekking tot de levering van andere gerelateerde commerciële diensten, zoals het afnemen van capaciteit. Uniworld zal „beste afnemer”-prijzen aangeboden krijgen voor diensten die in beginsel zowel voor Uniworld als voor niet-verbonden afnemers op de markt verkrijgbaar zijn.

c) Non-concurrentiebeding

(23) Ingevolge artikel 12 van de overeenkomst inzake de gemeenschappelijke onderneming komen de moederondernemingen met Uniworld VOF overeen dat zij geen onderneming zullen oprichten, noch actief zullen worden op het gebied van exclusieve Uniworld-diensten⁽¹³⁾ (zoals hierboven beschreven) en dat zij niet zullen deelnemen in gemeenschappelijke ondernemingen of andere samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met het leveren van exclusieve Uniworld-diensten.

(24) De navolgende activiteiten zijn uitgesloten van de non-concurrentiebedingen:

- het ontwikkelen en het aan cliënten aanbieden van binnenlandse en van op bilaterale afspraken berustende internationale diensten van een moederonderneming;
- diensten die concurreren met niet-exclusieve Uniworld-diensten, en
- concurrerend dienstenaanbod van derden (in hoofdzaak diensten van Infonet, maar ook die van Concert en Atlas) die besloten hebben hun diensten via de aandeelhouders van Unisource op de markt te brengen.

Het non-concurrentiebeding mag niet van invloed zijn op de toegang van derden tot concessie- en basisnetwerken van de partijen en de met hen verbonden ondernemingen en mag evenmin van invloed zijn op de verplichting voor de moederondernemingen om concessie- en basisdiensten ter beschikking te stellen.

(25) Alle non-concurrentiebedingen voor de moederondernemingen en de daarmee verbonden ondernemingen vervallen bij afloop van de geldigheidsduur van de overeenkomst inzake de gemeenschappelijke onderneming. Daarna mag geen enkele deelnemer tijdens de oorspronkelijke looptijd van een contract

⁽¹³⁾ Voorbeelden van exclusieve diensten zijn: virtual netwerk-diensten zoals VNS/IVPN/spraakdiensten voor gesloten gebruikersgroepen-, X.25-dragerdiensten, „frame relay”-diensten, diensten met variabele bandbreedte en X.400-dragerdiensten. Voorbeelden van niet-exclusieve diensten zijn: diensten van oproeppcentra, diensten voor LAN-interconnectie, berichtendiensten, VSAT-satellietdiensten, „outsourcing” in verband met netwerken, beheer van netwerkfaciliteiten, levering van particuliere netwerken, diensten voor toegang tot Internet en VPN-datadiensten.

met een afnemer die afnemer als cliënt werven, met betrekking waartoe het recht Uniworld-diensten te leveren op grond van de opzeggingsregels is toegekend aan de andere partij (artikel 16.1.3.F van de overeenkomst inzake de gemeenschappelijke onderneming). Voorts is in artikel 16.3.2.B onder ii⁽¹⁴⁾, van de overeenkomst inzake de gemeenschappelijke onderneming bepaald dat artikel 12 van die overeenkomst op een onderneming die Uniworld verlaat, gedurende twaalf maanden na de niet-toegestane uittreding van toepassing blijft.

d) *Distributie van diensten*

- (26) Uniworld distribueert haar diensten via plaatselijke distributeurs. Deze distributeurs zullen in de meeste gevallen aan Uniworld toebehoren of onder haar zeggenschap staan. De distributeurs zijn verantwoordelijk voor het beheer van lokale/binnenlandse netwerken (en kunnen eigenaar ervan zijn). Uniworld moet echter haar goedkeuring hechten aan de platforms die de distributeurs voor het leveren van Uniworld-diensten gebruiken, alsmede aan de architectuur van het gecombineerde netwerk van de distributeur en Uniworld en aan de lokatie en capaciteit van de „gateways” die als „interface” tussen de netwerken van de distributeur en Uniworld gebruikt worden.

In de eigen landen treedt de aldaar gevestigde Unisource-aandeelhouder als exclusieve distributeur op. AT&T UK wordt de exclusieve distributeur in het Verenigd Koninkrijk en AT&T treedt in de Verenigde Staten op als exclusieve distributeur van Uniworld-diensten met bestemming Europa. Voorts mag AT&T Uniworld-diensten verkopen aan ondernemingen met hoofdkantoor in Europa, indien deze hun besluitvorming over Europese en/of mondiale telecommunicatie in handen van dochterondernemingen of vestigingen in de Verenigde Staten hebben gelegd.

In andere landen waar Unisource, AT&T, de aandeelhouders van Unisource of ermee verbonden ondernemingen een nationale partner hebben gekozen, is deze de te prefereren distributeur.

- (27) De distributeurs betalen aan Uniworld de vastgestelde overdrachtprijs voor elke dienst. Uniworld geeft de distributeurs lijsten met advies-detailhandelsprijzen. Het staat de distributeurs evenwel vrij zelf hun detailhandelsprijzen vast te stellen. Zij kunnen deze informatie aan Uniworld verstrekken,

⁽¹⁴⁾ Op grond van artikel 16.3.1 mag geen van de moederondernemingen van Uniworld de overeenkomst vóór 1 januari 2000 opzeggen. Opzeggingen vóór die datum, met name ernstige inbreuken op de overeenkomst, niet-toegestane overdracht van aandelen of het zich terugtrekken, het faillissement of het staken van betalingen door een partij, worden als niet-toegestane uittreding aangemerkt.

indien zij volledig de voordelen van het centrale factureringssysteem van Uniworld willen genieten.

- (28) Op basis van de lokaties van de besluitvormende organen („decision making units” — DMU) van de top van de doelgroep cliënten waarop Uniworld zich richt, is een eerste verdeling van de potentiële afnemers gemaakt. De definitieve toewijzing van een cliënt aan een distributeur hangt echter van de keuze van de cliënt af⁽¹⁵⁾. Verwacht wordt dat bij het grootste deel van de verkoop een leidende distributeur, een of meer ondersteunende distributeurs en Uniworld betrokken zullen zijn.
- (29) Voorts is Uniworld voornemens naar het model van de Worldsource Association een „Uniworld Association” op te zetten. Deze krijgt een lichte structuur, die bestaat uit een permanent secretariaat en een uitvoerend orgaan dat wordt voorgezeten door de president-directeur van Uniworld. De „Uniworld Association” dient als forum voor besprekingen tussen Uniworld en haar distributeurs, zodat laatstgenoemden de mogelijkheid krijgen de ontwikkeling van diensten, processen en technologie (dat wil zeggen de groei van het net) van Uniworld te beïnvloeden. De „Association” zal fungeren als centrale coördinator van de distributeurs om ervoor te zorgen dat in de Europese behoeften van cliënten zo efficiënt mogelijk wordt voorzien.
- (30) De distributievergunningen strekken zich uit tot de Uniworld- en Worldsource-diensten op het grondgebied waarvoor de vergunning geldt.
- (31) De exclusiviteitsbepalingen verplichten Uniworld en distributeur ertoe, wat Uniworld aangaat, op het aan de distributeur toegekende gebied voor exclusieve diensten van Uniworld niet actief cliënten te werven en wat de distributeurs aangaat, dat daarbuiten niet te doen.
- (32) Uniworld zet voorts een internationale organisatie op, die ondersteuning moet geven voor een mondiaal relatiebeheerprogramma dat bedoeld is om de zakelijke relaties met multinationale cliënten te bevorderen. Die organisatie richt zich op mogelijke toekomstige cliënten, die vanwege hun omvang en/of strategisch belang door de „international sales board” van Uniworld geselecteerd zijn. Dergelijke cliënten worden niet overeenkomstig de gebruikelijke procedures aan een bepaalde distributeur toegewezen, maar voor elk van hen wordt een mondiaal relatiebeheerteam gevormd, dat bestaat uit een mondiale relatiebeheerder die als teamleider optreedt, en ten minste één regionale of nationale relatiebeheerder.

⁽¹⁵⁾ Dezelfde regel zal worden toegepast met betrekking tot de toewijzing van bestaande klantencontracten.

Het mondiale relatiebeheerteam coördineert de mondiale middelen van Uniworld, AT&T Business Solutions, WorldPartners, Unisource en de aandeelhouders daarvan en betreft deze erbij, zodat op basis van „one-stop-shopping” beter in de behoeften van die groep van topcliënten kan worden voorzien. In verband hiermee vraagt het mondiale relatiebeheerteam de steun van verbonden en partnerondernemingen via een vastgesteld proces voor mondiale verkoopondersteuning, dat eenvoudige coördinatie van verkoopondersteuning tegen geringe kosten mogelijk moet maken.

F. Relevante markt

1. De markt voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie⁽¹⁶⁾

a) Aanbod

- (33) Uniworld zal op deze markt de volgende categorieën diensten aanbieden:

— IVPN-spraakdiensten

- (34) Een IVPN-dienst (Uniworld VNS), die uit verschillende pakketten met uiteenlopende mogelijkheden is samengesteld, zal aan cliënten worden aangeboden om in hun intra-Europese behoeften te voorzien⁽¹⁷⁾. Het te gebruiken ruggengraatnetwerk (basistransmissiecapaciteit) is dat van UCS en in een aantal gevallen dat van derde leveranciers. De Uniworld VNS-dienst⁽¹⁸⁾ wordt gedefinieerd als „multilateraal”⁽¹⁹⁾, in tegenstelling tot de huidige VPN⁽²⁰⁾-diensten die de aandeelhouders van Unisource aan hun nationale cliëntbestand aanbieden. VPN-diensten kunnen buitenlandse vestigingen van een cliënt

omvatten. De beschikbaarheid (en de voorzieningen) van de aldus uitgebreide VPN-dienst is evenwel afhankelijk van de bilaterale overeenkomsten die door elke telecommunicatie-exploitant (TO-„telecommunications operator,”) met TO's in andere landen zijn gesloten.

— Datadiensten en -netwerken

- (35) De datadiensten van Uniworld zullen aanvankelijk gebaseerd zijn op het huidige pan-Europese aanbod van Unisource en BCS-E van AT&T, maar zullen in vergelijking daarmee een groter geografisch bereik bieden, gezien de verschillende punten waar de bestaande datanetwerken van de moederondernemingen aanwezig (POP's — „points of presence”) zijn.

Voorts zal Uniworld nieuwe datadiensten opzetten, zoals LAN⁽²¹⁾-interconnectie met hoge snelheid, bandbreedtediensten met hoge snelheid, „interworking” en toegang tot Internet voor grote zakelijke gebruikers (met hogere kwaliteit en beter beveiligd).

Naast deze diensten zullen geïntegreerde (spraak- en data-)diensten⁽²²⁾, zoals videoconferentie, geïntegreerde vaste en mobiele voorzieningen, werken op afstand, bandbreedte op verzoek en oproepcentra met automatische „real time”-herrotering⁽²³⁾, op de markt worden gebracht, alsmede netwerkbeheer op afstand voor de datanetwerken van afnemers.

Uniworld zal de bestaande, door de moederondernemingen overgedragen internationale datanetwerken integreren. Aangezien „interworking” van deze netwerken thans nog niet mogelijk is, bestaat de integratie voor een belangrijk deel uit de standaardisering van de verbindingenplatforms voor de onderscheiden diensten. Het geïntegreerde netwerk wordt uitgebreid door uitbreiding van het aantal punten waar het aanwezig is (POP's), met name op cruciale markten als Duitsland en Italië waar het bereik thans nog zeer gering is. Geïntegreerde verbindingen maken het haalbaar POP's te installeren in landen waar het economisch niet zinvol zou zijn om dat voor slechts één type verbinding te doen.

- (36) De binnenlandse datadiensten en -netwerken in de landen van de deelnemers en het Verenigd Koninkrijk worden niet in Uniworld ingebracht, maar blijven in handen van Unisource, respectievelijk AT&T UK. Elke betrokken Unisource-aandeelhouder fungeert voor deze binnenlandse producten in zijn eigen land als distributeur van Unisource.

⁽¹⁶⁾ Deze marktomschrijving komt overeen met die welke werd gebruikt in zaak BT-MCI (Beschikking 94/579/EG van de Commissie, PB L 223 van 27. 8. 1994, blz. 36, overweging 5) en in de Atlas- en Global One-zaken (Beschikkingen 96/546/EG en 96/547/EG van de Commissie, PB L 239 van 19. 9. 1996, blz. 23, respectievelijk blz. 57, overwegingen 4 t/m 15, respectievelijk 5 t/m 16).

⁽¹⁷⁾ In wezen is deze dienst dezelfde als de Fase-II-dienst die Unisource en AT&T in het kader van de EVUA („European Virtual Private Network Users Association”) gezamenlijk ontwikkeld hebben.

⁽¹⁸⁾ Voorts biedt Uniworld VNS (in vergelijking met de minimale gemeenschappelijke reeks voorzieningen) meer mogelijkheden, doch heeft het een geringer geografisch bereik (beperkt tot Europa) dan de Worldsource VNS-dienst waarmee Unisource en AT&T UK op het vasteland van Europa, respectievelijk in het Verenigd Koninkrijk gaan aanvangen.

⁽¹⁹⁾ Zie voetnoot 9 voor een definitie van dit begrip.

⁽²⁰⁾ „Virtual Private Networks” (VPN) werden ontwikkeld zodat de telecommunicatie-exploitanten de zakelijke gebruiker de functionaliteit van een fysiek privé-net zouden kunnen aanbieden zonder in huurlijnen te moeten investeren. Een deel van een publiek net wordt voor de klant gereserveerd die het gebruikt alsof het een afzonderlijk net betreft.

⁽²¹⁾ Lokaal netwerk (LAN — „Local area network”).

⁽²²⁾ De EVUA heeft in 1996 voor geïntegreerde spraak- en datadiensten een nieuwe aanbesteding uitgeschreven.

⁽²³⁾ Toepassingen zijn onder meer reserveringscentra, ondersteuningscentra voor dienstverlening aan afnemers en garantie-ondersteuningscentra. Voor deze diensten zijn in geheel Europa gratis telefoonnummers (0800) nodig.

— Berichtendiensten

- (37) Berichtendiensten omvatten elektronische post en EDI („electronic data interchange” — elektronische gegevensuitwisseling). Volgens de huidige plannen gaat Uniworld van het berichtenplatform van AT&T (Easylink) in plaats van het bestaande platform van Unisource (400Net) gebruik maken.

b) *Vraag*

- (38) Aan diensten in die markt bestaat voornamelijk behoefte bij multinationale ondernemingen, ondernemingen met verspreide vestigingsplaatsen, alsmede andere intensieve telecommunicatiegebruikers, vaak als andere oplossing voor het zelf in deze behoeften voorzien. In dit verband hebben partijen een aantal mondiale en Europese multinationale ondernemingen met zeer aanzienlijke uitgaven aan internationale telecommunicatie als initiële doelgroep voor Uniworld uitgekozen. Dit belet echter niet dat Uniworld-diensten ook aan iedere andere cliënt met vergelijkbare behoeften worden aangeboden.

Zeer grote ondernemingen met vestigingen in veel landen verlangen dat geografisch, over verschillende grondgebieden gespreide vestigingen een verbinding met elkaar krijgen. De hiertoe noodzakelijke diensten vereisen een zeer specifiek geheel van voorzieningen die aan specifieke eisen van de cliënt beantwoorden. Die eisen zijn, meer in het bijzonder, het leveren van diensten over vele grenzen heen bij constante kwaliteit, waarbij mogelijke onvolkomenheden van plaatselijke infrastructures worden verholpen, regelmatige beschikbaarheid, en het niet meer van belang zijn van tijdzones, talen en munteenheden.

Voorts verlangen cliënten van dienstverrichters dat zij de volledige verantwoordelijkheid op zich nemen voor alle „end to end”-diensten en één contactpunt instellen voor alle problemen die zich bij het verichten van de diensten kunnen voordoen.

De dienstverrichters hebben reeds veel gedaan om aan deze eisen tegemoet te komen. Het aanbieden van naadloze diensten bevindt zich echter nog in het beginstadium, met name wat betreft cliëntenzorg en mondiale facturering en het opzetten van infrastructuur in het buitenland, dit laatste vanwege de van land tot land verschillende regelgeving.

2. *Geografische markt*

- (39) De Uniworld-diensten zijn bedoeld om in de pan-Europese behoeften van cliënten te voorzien. Uniworld zal geen zuiver binnenlandse diensten aanbieden (buiten de nationale verlengstukken van haar pan-Europese diensten). Zoals voorts in overweging 13 is opgemerkt, is bereik buiten Europa slechts mogelijk op basis van de bilaterale overeenkomsten

die de moedermaatschappijen hebben gesloten. In dit verband moet de EER met Zwitserland als de relevante geografische markt worden beschouwd⁽²⁴⁾.

Zoals vermeld, houdt Uniworld zich niet bezig met het aanbieden van zuiver binnenlandse diensten. Gezien de banden tussen Uniworld, Unisource en de aandeelhouders daarvan, heeft Uniworld evenwel ook gevolgen voor de respectieve binnenlandse markten van de aandeelhouders van aandeelhouder Unisource, waarop elk ervan een machtspositie inneemt.

3. *Marktaandeelen van partijen**De markt voor niet-concessiediensten voor bedrijfs-telecommunicatie op pan-Europese schaal*

- (40) Het huidige gecombineerde marktaandeel van partijen in de EER en Zwitserland bedraagt ongeveer 10% voor datadiensten en 10% voor berichten-diensten. Met betrekking tot IVPN-spraakdiensten en „outsourcing” in verband met netwerken zijn geen gegevens beschikbaar.

4. *Mededinging op de markten**De markt voor niet-concessiediensten voor bedrijfs-telecommunicatie op pan-Europese schaal*

- (41) Volgens partijen zal de omvang van de markt waarop zij zich in Europa zullen richten, toenemen van 1,9 miljard US-dollar in 1995 tot 4,2 miljard US-dollar in 2005 voor IVPN en van 2,9 miljard US-dollar in 1995 tot 4 miljard US-dollar in 2005 voor datadiensten.

Verwacht wordt dat Concert van BT-MCI en Atlas/Global One op mondiaal niveau belangrijke marktdeelnemers zullen worden. Hierbij moeten ook enige andere belangrijke marktpartijen als Sita of IPSP („International Private Satellite Partners”) worden gevoegd.

G. *Naar aanleiding van opmerkingen van de Commissie aangebrachte wijzigingen en aangegeven verbintenissen*

- (42) Enkele aspecten van de aangemelde transactie bleken in strijd te zijn met de mededingingsregels van de Gemeenschap. Bijgevolg heeft de Commissie par-

⁽²⁴⁾ Deze afbakening strookt met de grensoverschrijdende regionale markt zoals omschreven in Beschikking 96/546/EG (Atlas) (overweging 12) (zie voetnoot 16) en de Unisource-beschikking (overweging 30).

tijen bij schrijven van 7 mei 1996 van haar bezwaren op de hoogte gesteld. In de loop van de aanmeldingsprocedure hebben partijen hun oorspronkelijke overeenkomsten gewijzigd en zijn zij jegens de Commissie verbintenissen aangegaan.

1. *Wijzigingen in de overeenkomsten inzake het mededelen van detailhandelsprijzen aan Uniworld*

- (43) Partijen zullen de aangemelde overeenkomsten wijzigen, zodat het beding dat de distributeurs verplicht Uniworld over aan specifieke cliënten in rekening gebrachte prijzen gegevens te verstrekken, geschrapt wordt. Indien evenwel een distributeur ervoor kiest zijn detailhandelsprijzen niet aan Uniworld mede te delen, zouden de cliënten van deze distributeur niet volledig van de gecentraliseerde factureringfaciliteiten van Uniworld kunnen profiteren.

2. *Door partijen aangegane verbintenissen: aan deze beschikking verbonden voorwaarden*

- (44) Daarenboven zijn partijen de volgende verbintenissen aangegaan. De naleving van elk van deze verbintenissen is overeenkomstig artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 voorwaarde voor de geldigheid van deze beschikking.

a) *Non-discriminatie*

- (45) Elke aandeelhouder van Unisource alsmede Unisource zelf verbindt zich ertoe dat zijn/haar dochterondernemingen Uniworld geen voorwaarden zullen aanbieden die, wat interconnectie met de PSTN-, ISDN- en PSDN-netwerken en wat huurlijnen in de eigen landen van de Unisource-aandeelhouders betreft, ten gunste van Uniworld discrimineren.
- (46) Elke aandeelhouder van Unisource verbindt zich ertoe alle transacties betreffende bilateraal correspondentieverkeer met i) AT&T, en ii) enige andere aandeelhouder, op voorwaarden te sluiten die ten aanzien van concessiefaciliteiten en -diensten en van faciliteiten en diensten waarvoor zij na de volledige en daadwerkelijke liberalisering van telecommunicatie-infrastructureur en -diensten in elk van hun respectieve landen, een machtspositie in de zin van artikel 86 van het EG-Verdrag behouden, vergelijkbaar zijn met de aan derden geboden voorwaarden.

b) *Verbod op misbruik van vertrouwelijke informatie*

- (47) Unisource en alle aandeelhouders van Unisource verbinden zich ertoe vertrouwelijke informatie die van derden ontvangen is, niet ten gunste van Uniworld te misbruiken en zullen in verband met Uniworld de nakoming van de verbintenissen inzake de voorkoming van misbruik van vertrouwelijke informatie in de Unisource-beschikking garanderen en bevorderen.

c) *Voorkoming van kruissubsidiëring*

- (48) Alle aandeelhouders van Unisource verbinden zich ertoe bedrijven die ingevolge de Uniworld-overeenkomsten worden opgericht, niet te subsidiëren met behulp van inkomsten uit activiteiten die zij op grond van uitsluitende rechten exploiteren of met betrekking waartoe zij in een machtspositie in de zin van artikel 86 van het EG-Verdrag verkeren.

d) *Voorkoming van bundeling*

- (49) Elke aandeelhouder van Unisource verbindt zich ertoe de verkoop van een Uniworld-dienst niet met een door elk van hen aangeboden eigen dienst te bundelen. Zolang elke aandeelhouder ten aanzien van het aanbieden van telecommunicatiediensten en/of -infrastructureur in een machtspositie in de zin van artikel 86 van het EG-Verdrag verkeert, zal deze voorts alleen zodanige gecombineerde offertes van Uniworld- en van eigen diensten opstellen dat de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en de andere voorwaarden voor deze diensten kan opmaken. De aandeelhouder moet ervoor zorg dragen dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.

3. *Positie van AT&T*

- (50) Tijdens het onderzoek van de zaak heeft de Commissie AT&T in kennis gesteld van haar bezwaren met betrekking tot de toegang voor de niet bij de onderhavige transactie betrokken Europese telecommunicatie-exploitanten („telecommunications operators” (TO's)) tot de markt van de Verenigde Staten van Amerika via de infrastructuur van AT&T, die nog steeds de grootste dekking in dat land heeft. Tijdens de daaropvolgende besprekingen heeft AT&T een uitvoerige beschrijving gegeven van de verplichtingen die voor deze onderneming krachtens de regelgeving van de Verenigde Staten gelden met betrekking tot haar internationale faciliteiten en diensten, en met name op het gebied van interconnectie met haar netwerken. Voorts heeft AT&T bevestigd voornemens te zijn alle toepasselijke Amerikaanse wetgeving en alle regels van de FCC waaraan AT&T voor haar internationale faciliteiten en diensten op enig tijdstip onderworpen is, te zullen naleven.
- (51) Om verdere garanties voor de toegang van niet bij de onderhavige transactie betrokken Europese telecommunicatie-exploitanten te geven en negatieve gevolgen van de transactie voor deze exploitanten te vermijden, heeft AT&T de volgende verbintenissen aangeboden, die door de Commissie zijn aanvaard:

1. AT&T verbindt zich ertoe de Commissie zo snel mogelijk op de hoogte te brengen van eventuele klachten die over toegang tot of interconnectie met de internationale faciliteiten van AT&T bij de FCC worden ingediend; dit betreft ook door

telecommunicatie-exploitanten of dienstverleners uit de EER of uit Zwitserland bij de FCC ingediende klachten over bilaterale correspondentregelingen. Voorts verbindt AT&T zich ertoe de Europese Commissie van eventuele eindsbeslissingen van de FCC over dergelijke klachten op de hoogte te stellen.

2. Met betrekking tot exploitanten met vergunning voor internationale faciliteiten in de EER en in Zwitserland waarmee AT&T thans een verrekeningsregeling heeft, en voor verbindingen die over bilaterale correspondentregelingen lopen, verbindt AT&T zich ertoe op de kostprijs gebaseerde verrekeningsstarieven aan te bieden, die nooit hoger mogen zijn dan het laagste verrekeningsstarief dat op het betrokken tijdstip tussen AT&T en een Unisource-aandeelhouder is overeengekomen.
3. Met betrekking tot exploitanten met vergunning voor internationale faciliteiten in de EER en in Zwitserland, waarmee AT&T in de toekomst wellicht een verrekeningsovereenkomst sluit, verbindt AT&T zich ertoe op de kostprijs gebaseerde verrekeningsstarieven aan te bieden, die nooit hoger mogen zijn dan het laagste, op het betrokken tijdstip tussen AT&T en een Unisource-aandeelhouder van kracht zijnde verrekeningsstarief.

H. Opmerkingen van derden

- (52) Naar aanleiding van de bekendmaking op grond van artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 en artikel 3 van Protocol nr. 21 van de EER-Overeenkomst⁽²⁵⁾ hebben drie belanghebbende derden bij de Commissie specifieke opmerkingen betreffende Uniworld ingediend. Deze opmerkingen hadden met name betrekking op de door partijen aangebrachte wijzigingen en aangegane verbintenissen. In het algemeen waren de opmerkingen hierover positief. Sommige belanghebbenden merkten echter op dat een bijkomende voorwaarde diende te worden opgelegd betreffende de afwezigheid van discriminatie door Unisource-aandeelhouders ten aanzien van AT&T en ten aanzien van elkaar bij bilaterale correspondentregelingen. Een algemene opmerking werd gemaakt over de noodzaak verplichtingen inzake accountantscontroles, boekhouding en verslaglegging inzake de activiteiten van Uniworld op te leggen als een middel om naleving van de voorwaarden te waarborgen. Ten slotte werd in bepaalde opmerkingen gewezen op het belang dat de Commissie alle allianties op gelijke voet behandelt, dat wil zeggen dat de Commissie voor deze allianties gelijke mededingingsvoorwaarden (een „level playing field”) tot stand moet brengen.
- (53) De Commissie heeft alle ontvangen opmerkingen nauwkeurig onderzocht en is tot de slotsom gekomen dat de daarin vervatte bezwaren reeds door

haar waren opgeworpen en in bijzonderheden waren besproken met de partijen, die toereikende antwoorden en waarborgen hebben verstrekt. De opmerkingen hebben derhalve niet geleid tot enige wijziging van het inhoudelijke standpunt dat de Commissie in de bekendmaking op grond van artikel 19, lid 3, ten aanzien van de aangemelde overeenkomsten had ingenomen. In het belang van de rechtszekerheid neemt de Commissie echter een aanvullende voorwaarde op betreffende de afwezigheid van discriminatie door Unisource-aandeelhouders ten aanzien van AT&T en ten aanzien van elkaar en laat zij de bij de Unisource-beschikking opgelegde verplichtingen inzake accountantscontroles, boekhouding en verslaglegging ook voor de Uniworld-activiteiten gelden.

II. JURIDISCHE BEOORDELING

A. Artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst

1. *Structurele gemeenschappelijke onderneming met het karakter van een samenwerkingsverband*

- (54) Uniworld combineert de activiteiten van haar moedermaatschappijen op een aantal Europese markten en markten van derde landen voor geliberaliseerde telecommunicatiediensten en zal op deze markten ook nieuwe diensten ontwikkelen. Deze gemeenschappelijke onderneming brengt ingrijpende wijzigingen in de structuren van de moedermaatschappijen met zich mee, omdat deze hiermee een beslissende stap hebben gezet tot het aanbieden van diensten van een dusdanige aard en schaal dat daarmee hun huidige nationale activiteiten ver worden overtroffen. Hiertoe hebben de moedermaatschappijen een groot aantal activa in verband met het aanbieden en de commercialisering van telecommunicatiediensten in Uniworld gebundeld.

a) *Gezamenlijke zeggenschap*

- (55) De structuur van Uniworld betekent dat geen van de moedermaatschappijen in een positie verkeert afzonderlijk op de besluitvorming van Uniworld een beslissende invloed uit te oefenen. Uit het feit dat de meeste beslissingen met eenparigheid van stemmen moeten worden genomen, alsmede op de aan AT&T verleende vetorechten, blijkt dat beide moedermaatschappijen gezamenlijk de zeggenschap over Uniworld uitoefenen.

b) *Coördinatie van het mededingingsgedrag*

- (56) Voorafgaand aan de Uniworld-transactie waren haar moedermaatschappijen daadwerkelijk concurrenten voor het verrichten van datadiensten en ten minste potentiële concurrenten bij het verrichten van IVPN/spraakdiensten. Na de transactie blijven de moedermaatschappijen ten minste potentiële con-

⁽²⁵⁾ PB C 44 van 12. 2. 1997, blz. 4.

currenten van elkaar op de relevante markt voor alle diensten die als „niet-exclusieve diensten”⁽²⁶⁾ zijn gedefinieerd. Deze diensten zijn immers, zoals reeds opgemerkt, van het non-concurrentiebeding uitgesloten.

- (57) Concluderend is de Commissie van mening dat Uniworld een gemeenschappelijke onderneming met het karakter van een samenwerkingsverband is.

2. *Toepasselijkheid van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst op Uniworld*

- (58) De overeenkomsten tussen Unisource en AT&T vallen onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst, aangezien zij de mededinging beperken tussen de moedermaatschappijen bij bepaalde categorieën diensten die in de markt voor niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie zijn begrepen. Deze beperking van de mededinging heeft een ongunstige invloed op de handel tussen lidstaten.

a) *Datadiensten en -netwerken*

- (59) AT&T en Unisource zijn daadwerkelijke concurrenten bij het aanbieden van datadiensten en -netwerken. Elk van beide ondernemingen heeft thans een eigen internationaal Europees datanetwerk en data-diensten. Volgens hun eigen schattingen (gebaseerd op een onafhankelijke studie) hebben zij een gecombineerd marktaandeel van ongeveer 10% op de pan-Europese zakelijke datamarkt (ongeveer 6,5% voor Unisource en minder dan 5% voor AT&T). Hierbij hebben partijen echter de cijfers buiten beschouwing gelaten met betrekking tot de verrichting van openbare datanetwerkdiensten (X.25 en „frame relay”) waarin Unisource thans actief is en na de transactie actief zal blijven, voor eigen rekening (zuiver binnenlandse diensten in de eigen landen en vermoedelijk in andere landen binnen het gebied) en als Uniworld-distributeur in de eigen landen⁽²⁷⁾, en waarin AT&T actief is en zal blijven. De marktaandelen in de eigen landen en het Verenigd Koninkrijk zijn aanzienlijk groter.

Voorts hebben beide moedermaatschappijen reeds met een groot aantal cliënten in verscheidene landen binnen de EER contracten gesloten voor de verrichting van diensten.

⁽²⁶⁾ Voorbeelden van exclusieve diensten zijn: virtueel network-diensten zoals VNS/IVPN/spraakdiensten voor gesloten gebruikersgroepen-, X.25-dragerdiensten, „frame relay”-diensten, diensten met variabele bandbreedte en X.400-dragerdiensten. Voorbeelden van niet-exclusieve diensten zijn: diensten van oproepcentra, diensten voor LAN-interconnectie, berichtendiensten, VSAT-satellietdiensten, „outsourcing” in verband met netwerken, beheer van netwerkfaciliteiten, levering van particuliere netwerken, diensten voor toegang tot Internet en VPN-datadiensten.

⁽²⁷⁾ In beide gevallen via hun aandeelhouders.

- (60) De dekking en de voorzieningen van beide netwerken komen in hoge mate overeen, hoewel de afzonderlijke aanwezigheidspunten van de netwerken zich soms op verschillende locaties binnen hoofdzakelijk dezelfde landen bevinden. Unisource biedt een brede dekking in de eigen landen van haar aandeelhouders en AT&T heeft een uitgebreid netwerk in het Verenigd Koninkrijk. De dekking die door beide op andere grote markten (zoals Frankrijk, Duitsland of Italië) wordt geboden, is vergelijkbaar en beperkt tot enkele knooppunten in enkele grote steden.

- (61) Met betrekking tot datadiensten zal Uniworld aanvankelijk de bestaande diensten van de moedermaatschappijen verkopen. In dit opzicht zullen de Uniworld-diensten althans in een eerste fase uit technisch oogpunt niet nieuw zijn, maar slechts een betere geografische dekking in Europa bieden.

b) *IVPN/spraakdiensten*

- (62) Om de navolgende redenen moeten AT&T, Unisource en de aandeelhouders van Unisource ten minste als potentiële concurrenten bij de verrichting van deze diensten worden beschouwd.

Voorafgaand aan de onderhavige transactie hadden AT&T en Unisource afzonderlijke plannen om IVPN-diensten op de markt te brengen.

— Unisource was zelfs begonnen met de verkoop van een beperkt IVPN-aanbod op basis van technologie van PTT Telecom en op die van de netwerken en platforms van de afzonderlijke Unisource-aandeelhouders (het zogenoemde Fase-I-netwerk).

— AT&T bood haar cliënten in de Verenigde Staten sinds 1985 een VPN-dienst onder de merknaam SDN („Software Defined Network”) aan. Eén voorziening van de dienst (het „Global Software Defined Network” of „GSDN”) biedt cliënten in de Verenigde Staten de mogelijkheid locaties buiten de Verenigde Staten aan hun SDN-netwerkomgeving toe te voegen. GSDN biedt voor gesprekken vanuit de Verenigde Staten dezelfde bronvoorzieningen als voor een gesprek binnen de Verenigde Staten. De voorzieningen bij verbindingen naar de Verenigde Staten zijn echter afhankelijk van die welke de betrokken buitenlandse (niet-Verenigde Staten) dienst biedt. GSDN wordt aangeboden op basis van bilaterale overeenkomsten tussen AT&T en buitenlandse telecommunicatie-exploitanten.

— Voorts hebben Unisource, in het kader van haar deelname aan de WorldPartners Company en WorldPartners Association, en AT&T UK rond eind 1995 in veertien Europese landen de WorldPartners VNS-dienst geïntroduceerd. Deze dienst wordt eerst aangeboden aan een beperkte groep cliënten. De IVPN-dienst van Uniworld (Uniworld VNS) en de WorldSource VNS-dienst zijn substitueerbaar voor i) elke potentiële Euro-

pese cliënt van de VNS-dienst van Uniworld, en ii) elke cliënt met intra-Europese behoeften (dat wil zeggen, met in ten minste twee Europese landen te verbindende locaties). Voorts zullen beide diensten via hetzelfde ruggengraatnetwerk worden aangeboden.

c) Berichtendiensten

(63) Zowel Unisource als AT&T zijn op de Europese markt voor berichtendiensten actief, waarvoor zij zichzelf een marktaandeel van 10% in de gehele Gemeenschap toeschrijven (Unisource⁽²⁸⁾ 5% met haar 400Net-platform en -diensten, en AT&T 5% met het Easylink Messaging Network).

3. Toepasselijkheid van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst op de contractuele bepalingen

(64) De overeenkomsten bevatten bepalingen die de mededinging tussen AT&T, Unisource en de aandeelhouders van Unisource verder beperken:

1. de commerciële relatie tussen Uniworld en haar moedermaatschappijen betreffende aankopen van of leveringen aan Unisource, overeenkomstig artikel 10 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming,
2. het non-concurrentiebeding op grond van artikel 12 van genoemde overeenkomst, en
3. de exclusiegedistributieregelingen voor de landen van de Unisource-aandeelhouders, zoals vervat in de raamovereenkomsten inzake distributie.

(65) Van die bepalingen moeten de commerciële relatie tussen Uniworld en haar moedermaatschappijen betreffende aankopen van of leveringen aan Unisource, overeenkomstig artikel 10 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming, en het non-concurrentiebeding op grond van artikel 12 van die overeenkomst als nevenrestricties worden beschouwd. Deze restricties worden derhalve in het licht van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst niet afzonderlijk van Uniworld beoordeeld.

— De commerciële relatie tussen Uniworld en haar moedermaatschappijen die in de overeenkomsten is vastgelegd, waarborgt dat Uniworld voor ten minste vijf jaar op de best mogelijke voorwaarden voortdurende toegang krijgt tot de diensten

en infrastructuren van de moedermaatschappijen die zij nodig heeft. Deze toegang en voorwaarden zijn nodig voor een succesvol betreden van de markt door Uniworld.

— Het non-concurrentiebeding is een uiting van de hechte betrokkenheid van elk der moedermaatschappijen bij de gemeenschappelijke onderneming. Het is een blijk van de realiteit van de duurzame terugtrekking van de moedermaatschappijen wat althans die diensten betreft die in de relevante markt als exclusief zijn gedefinieerd.

(66) Anderzijds vallen de exclusiegedistributieregelingen met betrekking tot de landen van de Unisource-aandeelhouders onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst, omdat zij tot doel of gevolg hebben dat elke nationale markt, waarop de respectieve Unisource-aandeelhouders in een machtspositie voor het aanbieden van de meeste telecommunicatienetwerken en -diensten verkeren, voor invoer van deze diensten uit andere EER-landen wordt afgeschermd. Dit kan ongunstige gevolgen hebben voor de mededingingsvoorwaarden binnen de EER. Anders dan de andere beperkende bepalingen kan de Commissie deze exclusiegedistributieovereenkomsten niet als nevenrestricties bij de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming beschouwen, omdat ook niet-exclusieve vormen van distributie mogelijk zijn die niet ten koste van de kwaliteit of de commercialisering van de diensten gaan.

4. Gevolgen voor de handel tussen lidstaten

(67) Gelet op de reikwijdte van de activiteiten heeft de oprichting van Uniworld naar de aard der zaak belangrijke gevolgen voor de handel tussen lidstaten, omdat Uniworld aan klanten die behoefte hebben aan pan-Europese diensten niet-concessiediensten tussen twee lidstaten en binnen elke lidstaat zal aanbieden.

Deze zienswijze strookt voorts met de in de telecommunicatierichtsnoeren van de Commissie⁽²⁹⁾ verwoorde zienswijze dat overeenkomsten betreffende niet-concessiediensten, uitrustingen en ruimte-infrastructuur potentieel de handel tussen lidstaten beïnvloeden.

Bovendien beschermt de bepaling betreffende exclusieve distributie voor de landen van de Unisource-aandeelhouders, die onder artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst valt, de moedermaatschappijen op hun respectieve thuismarkt en draagt daarmee bij tot de opsplitsing van de interne markt volgens nationale grenzen. Deze bepaling, die geen nevenrestrictie is, beïnvloedt derhalve de handel tussen lidstaten en tussen lidstaten en de EVA-staten ongunstig.

⁽²⁸⁾ Unisource heeft een marktaandeel van 45% in Nederland, van 25% in Zweden, van 20% in Zwitserland en van minder dan 5% in Denemarken, Portugal en Finland. Het marktaandeel in de overige landen van de EER is minder dan 1%. AT&T heeft een marktaandeel van 10% in het Verenigd Koninkrijk en van minder dan 1% in de rest van de EER.

⁽²⁹⁾ Zie punt 39 van de richtsnoeren.

B. Artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst

1. *Technische en economische vooruitgang*

- (68) Uniworld zal leiden tot een aanbod van diensten die ten opzichte van de bestaande diensten van de moedermaatschappijen een verbetering vormen. Hierdoor zal Uniworld voor grote cliënten een levensvatbaarder alternatief vormen dan Unisource en AT&T afzonderlijk.
- (69) De bundeling van krachten van Unisource en AT&T in Uniworld maakt een goedkoper gebruik in een eerder stadium mogelijk van diensten die, omdat zij kwalitatief beter zijn, een bredere dekking bieden en naadloos worden verricht, geavanceerder zijn dan de beide moedermaatschappijen afzonderlijk kunnen bieden. Uniworld vergemakkelijkt de structuur die nodig is voor een eenvormig aanbod van de naadloze pan-Europese diensten die tot haar werkterrein behoren, omdat de elementen van deze diensten worden gedefinieerd en wordt gegarandeerd dat de kwaliteit van de dienst in de gehele structuur van hetzelfde hoge niveau is. Voorts organiseert Uniworld de distributie van IVPN-spraakdiensten en andere diensten ook voor cliënten die niet tot de EVUA („European Virtual Private Network Users Association”) behoren en verbetert zij de dekking die aan de vestigingen van Europese cliënten in de Verenigde Staten geboden wordt.

Nieuwe dienstverrichters, waaronder bestaande allianties als Unisource, zijn nog niet in staat om het dienstenpakket, het geografische bereik of de kwaliteit te bieden die multinationale ondernemingen nodig hebben om hun steeds complexere en steeds nauwer met elkaar gerelateerde zakelijke activiteiten te ontplooiën. Eveneens volgens partijen zijn de bestaande internationale (pan-Europese) diensten voor zakelijke cliënten nog niet werkelijk naadloos. Het huidige aanbod van de dienstverrichters is nog steeds weinig betrouwbaar, in verband met de kosten en de moeilijkheden van het tot stand brengen van de noodzakelijke infrastructuur in het buitenland, en zijn de cliëntenbeheersystemen en de mondiale factureringplatforms nog rudimentair, hoewel deze van cruciaal belang zijn om aan de vereisten van grote ondernemingen te voldoen teneinde deze in staat te stellen hun steeds internationaler wordende bedrijfsactiviteiten te beheren.

- (70) De verrichting van IVPN-diensten betekent een verbetering van de bestaande situatie. IVPN-diensten worden ontwikkeld op verzoek van de grootste cliënten, die ook over de grenzen heen over de voorzieningen wensen te beschikken die de nationale VPN-diensten van de telecommunicatie-exploitanten in het eigen land bieden. Tot dusver is het niet mogelijk gebleken via een enkele exploitant een multilaterale internationale VPN-oplossing te regelen. In dit verband is van de EVUA een verzoek om

informatie uitgegaan aan potentiële aanbieders van deze diensten, omdat het niet mogelijk was IVPN-diensten in Europa te kopen. Het IVPN-aanbod was gebaseerd op bilaterale regelingen met andere telecommunicatie-exploitanten, hetgeen nadelige gevolgen had voor het naadloze karakter van deze diensten en voor de beschikbaarheid van voorzieningen in het buitenland.

Unisource en AT&T zijn voornemens een multilaterale IVPN-dienst op basis van het eigen netwerk aan te bieden. Deze dienst zal werkelijk naadloos zijn en op „one-stop-shopping”-basis worden verricht.

AT&T levert een zeer belangrijke bijdrage aan deze dienst en dit netwerk, omdat deze onderneming knowhow, intellectuele-eigendomsrechten en deskundigheid inbrengt, waaronder met name het eigen cliëntenbeheersysteem en mondiale factureringplatforms, die niet commercieel verkrijgbaar zijn en door AT&T aan geen enkele andere onderneming in licentie zijn gegeven, ook niet aan de overige leden van de WorldPartners Company en WorldPartners Association. De materiële en immateriële bijdragen van AT&T verminderen bijvoorbeeld de doorlooptijd van de Fase-II-dienst met bijna twaalf maanden.

- (71) Met betrekking tot datanetwerken en -diensten zal Uniworld eerst de netwerken integreren en rationaliseren en de verschillende platforms voor de verschillende diensten homogeniseren en deze vervolgens verbeteren door nieuwe transmissietechnieken in te voeren.

Voorts zal de overdracht van internationale activa op datagebied aan Uniworld leiden tot een verbetering van de geografische dekking van de aanwezigheidspunten van de afzonderlijke netwerken leiden: voor AT&T in de eigen landen van de Unisource-aandeelhouders en voor Unisource in het Verenigd Koninkrijk. Op korte tot middellange termijn zullen meer aanwezigheidspunten worden geïnstalleerd om de dekking in cruciale markten als Italië of Duitsland te verbeteren, waar de gecombineerde dekking zeer gering is. De combinatie zal kostenbesparingen opleveren, omdat hoe meer aanwezigheidspunten er zijn, des te groter de mogelijkheden zijn om de kosten van toegang tot derde landen te verminderen. De kosten van toegang maken nog immer het grootste deel uit van de directe kosten van alternatieve verrichters van telecommunicatiediensten.

- (72) Op het gebied van diensten⁽³⁰⁾ zullen nieuwe data-diensten worden ontwikkeld, die in hoge mate op de technologie en knowhow van AT&T zijn gebaseerd. Ook zullen er andere categorieën nieuwe diensten — met name geïntegreerde (spraak- en

⁽³⁰⁾ Onafhankelijke bronnen duiden erop dat het creatief combineren van basisdiensten (die iedereen kan aanbieden) tot nieuwe „value added”-diensten een belangrijk concurrentievoordeel kan opleveren.

data-)diensten — worden geïntroduceerd om aan de wensen van grote cliënten (of verenigingen daarvan als de EVUA) tegemoet te komen. Deze diensten kunnen momenteel nog niet bij een enkele aanbieder worden verkregen, zoals blijkt uit de offerte-aanvraag die de EVUA voornemens is te doen.

(73) Met betrekking tot berichtendiensten biedt het huidige platform van Unisource (400Net) een ruime dekking in Europa, maar beschikt over weinig locaties daarbuiten. Voorts biedt het niet een aantal voorzieningen die klanten wensen, zoals een goedkope en gemakkelijke verbinding met andere LAN-platforms, elektronische gegevensuitwisseling (EDI), lage kosten van tekst naar fax, tekst naar telex enz. Volgens partijen zou het verbeteren van de dekking en de ontwikkeling van deze voorzieningen duur en tijdrovend zijn. Volgens de huidige plannen zal Uniworld het berichtenplatform Easylink van AT&T gaan gebruiken, omdat dit platform genoemde voorzieningen op mondiaal niveau biedt. AT&T zal hiertoe de relevante platformactiva in Europa overdragen. Over het lot van 400Net is niets vermeld, maar gelet op het voorgaande zal dit waarschijnlijk worden opgeheven.

(74) Concluderend zal door de bundeling van krachten van Unisource en AT&T in Uniworld op de Europese telecommunicatiemarkt een levensvatbare concurrent kunnen ontstaan, die de noodzakelijke geloofwaardigheid geniet om zeer belangrijke concurrenten als Concert of Atlas/Global One te beconcurreren.

(75) De exclusieedistributieregelingen zullen tot een verbetering van de distributie leiden, omdat de distributeurs hierdoor hun marketinginspanningen op hun respectieve grondgebieden zullen concentreren. In elk geval staat de exclusiviteit niet in de weg aan passieve verkoop — cliënten zullen altijd in staat zijn te kiezen wie zij als hoofddistributeur wensen — en blijft deze beperkt tot de exclusieve diensten van Uniworld. De benoeming van AT&T tot distributeur voor de Verenigde Staten van de Uniworld-diensten zal bijdragen tot de verbetering van de dekking en de diensten van Uniworld voor de vestigingen van Europese cliënten in de Verenigde Staten.

2. Voordelen voor de eindgebruiker

(76) Uniworld betekent dat de eindgebruikers — in de eerste plaats grote gebruikers van telecommunicatiediensten — spoediger de mogelijkheid krijgen te profiteren van een verbeterd pakket nieuwe geavanceerde diensten dan de moedermaatschappijen elk afzonderlijk zouden kunnen bieden. Opmerking verdient in dit verband dat enkele van deze diensten, zoals de geïntegreerde diensten die de EVUA zal verlangen, in Europa nog niet verkrijgbaar zijn.

Daarnaast zullen zakelijke cliënten door de beschikbaarheid van het verbeterde dienstenpakket effectiever op Europees en op mondiaal niveau kunnen opereren en beter kunnen concurreren met hun concurrenten in de EER en elders ter wereld.

Ten slotte zal voor cliënten de vestiging van Uniworld als levensvatbaar alternatief de keuze aan levensvatbare dienstverrichters vergroten.

(77) Het exclusieedistributiemechanisme garandeert, zoals in het voorgaande is uiteengezet, dat er voor elk contract één contactpersoon is voor ongeacht welke moeilijkheden bij de verrichting van de diensten, waar deze zich ook binnen het gebied voordoen.

3. Onmisbaarheid

(78) Uniworld is onmisbaar om bovengenoemde voordelen te verwezenlijken.

— AT&T's pakket van niet-concessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie in Europa was onvolledig, omdat AT&T geen IVPN-spraakdienst via een geschikt netwerk bood. AT&T schatte in 1993 de kosten van een eenzijdige toetreding tot de IVPN-markt in Europa op 1 miljard US-dollar in tien jaar. De huidige GSDN-dienst van AT&T in de Verenigde Staten stelt de onderneming niet in staat in Europa een consistent dienstenniveau te bieden, noch om de onvolkomenheden van lokale infrastructuur op te lossen of naadloze of uniforme voorzieningen/functionaaliteit in het gehele geografische gebied te garanderen.

— De huidige Fase-I-dienst van Unisource was een tussenoplossing die de vastgestelde reeks gemeenschappelijke minimumkarakteristieken van WorldSource niet haalde. De Fase-II-dienst, zoals in het voorgaande beschreven, was slechts mogelijk door de aanzienlijke bijdragen van AT&T, met name haar eigen cliëntenbeheersysteem en mondiale factureringplatform. AT&T's bijdrage heeft ook ertoe geleid dat de Fase-II-dienst twaalf maanden eerder dan gepland operationeel werd.

(79) In dit specifieke geval zijn minder beperkende oplossingen zoals de team-overeenkomsten die oorspronkelijk door de moedermaatschappijen waren gesloten, ontoereikend om de voordelen te verwezenlijken, omdat deze overeenkomsten geen stabiel raamwerk bieden waarin de relatie kan ontwikkelen.

(80) Overigens, de deelname van Unisource in Worldpartners als alternatief voor de oprichting van Uniworld is niet genoeg, omdat Worldpartners geen diensten verleent, maar de globale verbindingen tussen haar leden vergemakkelijkt. Zij brengt slechts

gemeenschappelijke voorzieningen wat specifieke diensten betreft tot stand. Nogmaals, het biedt geen stabiel raamwerk dat toelaat dat de relatie zich ontwikkelt.

Voorts biedt Uniworld een completer dienstenpakket aan dan WorldPartners, waarvan de diensten zich tot IVPN, „frame relay” en particuliere lijnen beperken.

- (81) Wat exclusieve distributie betreft, behouden investeerders zich in allianties als deze zeer dikwijls als tegenprestatie voor de verrichte investering het recht van distributie op de eigen markt voor. In de onderhavige zaak worden de aan de distributeurs toebedeelde gebieden niet volledig afgesloten, omdat de cliënt bij de keuze van de distributeur het laatste woord heeft en bij de meeste contracten met cliënten hoe dan ook meer dan één distributeur is betrokken (als hoofd- of als ondersteunende distributeur). Deze distributierechten kunnen onmisbaar worden geacht om de hechte betrokkenheid van de distributeurs bij Uniworld te waarborgen.

Bovendien heeft de Commissie ten aanzien van andere, vergelijkbare allianties erkend dat exclusieve distributie beter de intellectuele-eigendomsrechten van de moedermaatschappijen beschermt dan andere regelingen⁽³¹⁾.

4. Geen uitschakeling van de mededinging

- (82) De Commissie heeft onderzocht of op het grensoverschrijdend regionaal en op het binnenlands niveau van de in het voorgaande omschreven relevante markten aan deze voorwaarde wordt voldaan.

a) Pan-Europese markt

- (83) Uniworld ondervindt aanzienlijke concurrentie op de grensoverschrijdende regionale markt voor niet-cessiediensten voor bedrijfstelecommunicatie. Vrijwel alle allianties in de telecommunicatiesector trachten deze markten te betreden.

Voorts bestaat de aanvankelijke doelgroep per definitie uit grote cliënten met een sterke onderhandelingspositie. Het lijkt uiterst belangrijk om enkele zeer belangrijke klanten in dit segment te werven als bron van inkomsten, maar bovenal betekent dit een sprong voorwaarts voor de staat van dienst en de geloofwaardigheid van de alliantie.

Deze klanten zijn goed op de hoogte en kunnen druk op allianties uitoefenen om beter in hun behoeften te voorzien (en de prijzen te verlagen). De EVUA is een duidelijk voorbeeld van deze tendens onder grote klanten. De totale uitgaven van de

EVUA-leden voor hun behoeften aan spraaktelecommunicatie bedraagt 2 miljard US-dollar per jaar.

b) Nationale markten van de Unisource-aandeelhouders

- (84) De bezwaren van de Commissie ten aanzien van de positie van de Unisource-aandeelhouders op hun respectieve nationale markten zijn ondervangen door de opgelegde voorwaarden en verplichtingen en de wijzigingen van de regelgeving, die in de Unisource-beschikking⁽³²⁾ zijn uiteengezet. In de onderhavige beschikking heeft de Commissie aan partijen evenwel voorwaarden en verplichtingen opgelegd betreffende het voorkomen van discriminatie, misbruik van vertrouwelijke informatie, kruis-subsidiëring en bundeling, voornamelijk om de reikwijdte van vergelijkbare voorwaarden en verplichtingen die aan de moedermaatschappijen van Unisource zijn opgelegd, tot de activiteiten van Uniworld uit te breiden.

- (85) Met betrekking tot exclusieve distributie heeft de Commissie geconcludeerd dat passieve verkoop de cliënten met een sterke onderhandelingspositie gelegenheid biedt gebruik te maken van de concurrentiemarge tussen de Uniworld-moedermaatschappij die als exclusieve distributeur op haar grondgebied optreedt en de andere moedermaatschappij die dezelfde Uniworld-dienst wellicht tegen een lagere prijs aanbiedt. Belangrijker is dat de beperkende gevolgen van de exclusivedistributieovereenkomsten in toenemende mate zullen worden gecompenseerd door de beschikbaarheid van alternatieve infrastructuur en de niet-discriminerende voorwaarden voor interconnectie met het nationale PSTN, waardoor voor Uniworld en voor de moedermaatschappijen als distributeur van Uniworld-diensten concurrentie zal ontstaan.

5. Conclusie

- (86) De Commissie is tot de slotsom gekomen dat ten aanzien van de oprichting van Uniworld en de in het voorgaande besproken afzonderlijke beperkingen aan alle voorwaarden voor een ontheffing op grond van artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst wordt voldaan.

C. Duur van de uitzondering, voorwaarden en verplichtingen

- (87) Overeenkomstig artikel 8 van Verordening nr. 17 en van Protocol nr. 21 bij de EER-Overeenkomst

⁽³¹⁾ Zie Beschikking 96/546/EG (Atlas), overweging 58.

⁽³²⁾ Zie overwegingen 39 tot en met 71.

wordt een beschikking op grond van artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst voor een bepaalde termijn gegeven en kunnen hieraan voorwaarden en verplichtingen worden verbonden. Op grond van artikel 6 van Verordening nr. 17 kan de datum waarop de beschikking in werking treedt, niet vroeger zijn dan die van de aanmelding. In dit opzicht gaat de geldigheidsduur van de beschikking in de onderhavige zaak ten aanzien van de in het voorgaande beschreven oprichting van Uniworld en de daarmee verbonden overeenkomsten, voorzover hierbij ontheffing wordt verleend, in op de begindatum van de geldigheid van de Unisource-beschikking en eindigt tegelijk met de geldigheid van die beschikking. Bij deze conclusie heeft de Commissie rekening gehouden met het verband tussen de beide zaken, en met name met het feit dat Unisource een van de moedermaatschappijen van Uniworld is.

- (88) Aan deze beschikking zijn de in de overwegingen 45 tot en met 49 beschreven voorwaarden verbonden. Voorts zijn aan deze beschikking een aantal verplichtingen verbonden. Deze voorwaarden en verplichtingen zijn onmisbaar om te voorkomen dat de mededinging op de relevante markten in de EER wordt uitgeschakeld. Op verzoek van partijen zal de Commissie indien de omstandigheden zich vóór het verstrijken van de ontheffingsduur ingrijpend wijzigen, opnieuw onderzoeken of enige aan deze beschikking verbonden specifieke voorwaarde of verplichting noodzakelijk is.
- (89) De in het onderstaande beschreven verplichtingen zijn, voorzover zij verband houden met bestaande verplichtingen krachtens het nationale of het Gemeenschapsrecht, bedoeld om te waarborgen dat partijen zich stellig verbinden tot naleving van de toepasselijke regelgeving. Deze verplichtingen blijven voor de duur van de ontheffing van kracht. Overeenkomstig artikel 8, lid 3, onder b), van Verordening nr. 17 kan de Commissie deze beschikking intrekken wanneer partijen welke van deze verplichtingen dan ook niet nakomen.

1. *Accountantscontroles*

De boekhouding van alle op grond van de onderhavige transactie opgerichte bedrijven wordt jaarlijks aan een accountantscontrole onderworpen. Deze controle dient in boekhoudkundig opzicht te bevestigen dat:

- a) de transacties tussen deze bedrijven enerzijds en de aandeelhouders van Unisource anderzijds op voorwaarden zijn gesloten die tussen onafhankelijke ondernemingen gebruikelijk zijn;
- b) de berekeningen accuraat zijn.

De eerste controleverslagen, die betrekking hebben op het kalenderjaar, dienen binnen zes maanden na afloop van 1997 aan de Commissie te worden voorgelegd.

2. *Verplichtingen inzake boeken en bescheiden*

Elke aandeelhouder van Unisource en elk krachtens de Uniworld-overeenkomsten opgericht bedrijf houdt alle boeken en bescheiden, die dienstig zijn om aan te tonen dat de eerder genoemde voorwaarden zijn nageleefd, voor de Commissie ter inzage beschikbaar.

3. *Inzage van boeken en bescheiden*

Om de Commissie in staat te stellen de naleving van de genoemde voorwaarden door de aandeelhouders van Unisource en door Unisource zelf te waarborgen en te beoordelen, verschaft elke aandeelhouder en elk krachtens de Uniworld-overeenkomst opgericht bedrijf op een redelijke termijn, gedurende de kantooruren, en zonder dat de Commissie een beroep behoeft te doen op haar verificatiebevoegdheid ingevolge Verordening nr. 17 de Commissie toegang tot zijn bedrijfspanden en -terreinen voor inspectie van de boeken en bescheiden die onder de eerdergenoemde verplichtingen vallen, alsmede om mondelinge uitleg met betrekking tot deze documenten te verkrijgen.

4. *Verplichtingen inzake verslaglegging*

Elke aandeelhouder van Unisource en elk krachtens de Uniworld-overeenkomsten opgericht bedrijf verstrekt de Commissie met het oog op de beoordeling of zij aan de eerdergenoemde verplichtingen hebben voldaan:

- a) alle voor deze beoordeling benodigde boeken en bescheiden die in het bezit zijn of onder de zeggenschap vallen van de aandeelhouders of van de krachtens de Uniworld-overeenkomsten opgerichte bedrijven, zulks halfjaarlijks en met ingang van één jaar na de datum van de ontheffing uit hoofde van artikel 1, en
- b) aanvullende schriftelijke of mondelinge uitleg.

- (90) Deze beschikking laat de toepassing van artikel 86 van het EG-Verdrag en van artikel 54 van de EER-Overeenkomst onverlet,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 3, van de EER-Overeenkomst worden artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst hierbij voor de geldigheidsduur van de Unisource-beschikking, buiten toepassing verklaard voor:

1. de gemeenschappelijke onderneming Uniworld, zoals aangemeld bij de Commissie, met inbegrip van de bijkomende verplichtingen inzake i) de relatie tussen

Uniworld en haar moedermaatschappijen met betrekking tot aankopen van of leveringen aan Uniworld, en ii) ten aanzien van het non-concurrentiebeding op grond van artikel 12 van de overeenkomst betreffende de gemeenschappelijke onderneming;

2. de exclusiegedistributieregelingen voor de landen van de aandeelhouders van Unisource.

Artikel 2

Aan de in artikel 1 vervatte ontheffing van de toepassing van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag en van artikel 53, lid 1, van de EER-Overeenkomst worden de volgende voorwaarden verbonden:

1. *Non-discriminatie*

- a) Alle aandeelhouders van Unisource en Unisource zelf verbinden zich ertoe dat zij, noch hun dochterondernemingen voor interconnectie met de PSTN-, ISDN- en PSDN-netwerken en huurlijnen in de landen van de Unisource-aandeelhouders, aan Uniworld voorwaarden zullen aanbieden die ten gunste van Uniworld discrimineren.
- b) Alle aandeelhouders van Unisource verbinden zich ertoe alle transacties betreffende bilateraal correspondentverkeer met i) AT&T, en ii) enige andere aandeelhouder, op voorwaarden te sluiten die vergelijkbaar zijn met die welke aan derden worden geboden, ten aanzien van concessiefaciliteiten en -diensten en van faciliteiten en diensten waarvoor zij na de volledige en daadwerkelijke liberalisering van telecommunicatie-infrastructuur en -diensten in elk van hun respectieve landen een machtspositie behouden.

2. *Verbod op misbruik van vertrouwelijke informatie*

Unisource en al haar aandeelhouders verbinden zich ertoe vertrouwelijke informatie die van derden is verkregen, niet ten gunste van Uniworld te misbruiken en garanderen en bevorderen in verband met Uniworld de nakoming van de in het raam van de Unisource-beschikking aangegeven verbintenissen inzake de voorkoming van misbruik van vertrouwelijke informatie.

3. *Voorkoming van kruissubsidiëring*

Elke aandeelhouder van Unisource verbindt zich ertoe bedrijven die ingevolge de Uniworld-overeenkomsten worden opgericht, niet met behulp van inkomsten uit activiteiten die zij in op grond van uitsluitende rechten exploiteren of met betrekking waartoe zij in een machtspositie verkeren, te subsidiëren.

4. *Voorkoming van bundeling*

Elke aandeelhouder van Unisource verbindt zich ertoe de verkoop van Uniworld- en eigen diensten niet te bundelen. Zolang elke aandeelhouder ten aanzien van het aanbieden van telecommunicatiediensten en/of -infra-

structuren in een machtspositie verkeert, stelt hij slechts gecombineerde offertes van Uniworld- en eigen diensten op op een zodanige wijze dat de afnemer uit de contracten de in rekening gebrachte prijs en de overige voorwaarden voor deze diensten kan opmaken, en draagt ervoor zorg dat elk van deze onderdelen op gelijkwaardige voorwaarden afzonderlijk beschikbaar is.

Inbreuken op de in de punten 1 tot en met 4 vervatte vereisten worden niet als een schending van de in dit artikel vervatte voorwaarden beschouwd, tenzij die inbreuken ingrijpende gevolgen voor de markt hebben.

Artikel 3

Aan deze beschikking zijn de volgende verplichtingen verbonden:

1. *Accountantscontroles*

De boekhouding van alle op grond van de Uniworld-transactie opgerichte bedrijven wordt jaarlijks aan een accountantscontrole onderworpen. Deze controle dient in boekhoudkundig opzicht te bevestigen dat:

- a) de transacties tussen deze bedrijven enerzijds en de aandeelhouders van Unisource anderzijds op voorwaarden zijn gesloten die tussen onafhankelijke ondernemingen gebruikelijk zijn;
- b) de berekende cijfers accuraat zijn.

De eerste controleverslagen, die betrekking hebben op het kalenderjaar 1997, dienen binnen zes maanden na afloop van 1997 aan de Commissie te worden voorgelegd.

2. *Verplichtingen inzake boeken en bescheiden*

Elke aandeelhouder van Unisource en elk krachtens de Uniworld-overeenkomsten opgericht bedrijf houdt alle boeken en bescheiden, waaruit blijkt dat de voorwaarden van artikel 2 zijn nageleefd, voor de Commissie ter inzage beschikbaar.

3. *Inzage van boeken en bescheiden*

Om de Commissie in staat te stellen de naleving van de voorwaarden van artikel 2 door de aandeelhouders van Unisource en door Unisource zelf te waarborgen en te beoordelen, verschaft elke aandeelhouder en elk krachtens de Uniworld-overeenkomst opgericht bedrijf op een redelijke termijn, gedurende de kantooruren, en zonder dat de Commissie een beroep behoeft te doen op haar verificatiebevoegdheid ingevolge Verordening nr. 17, de Commissie toegang tot zijn bedrijfspanden en -terreinen voor inspectie van de boeken en bescheiden die onder de bovengenoemde verplichtingen vallen, alsmede om mondelinge uitleg over deze boeken en bescheiden te verkrijgen.

4. *Verplichtingen inzake verslaglegging**Artikel 4*

Elke aandeelhouder van Unisource en elk krachtens de Uniworld-overeenkomsten opgericht bedrijf verstrekt de Commissie met het oog op de beoordeling of zij aan de in de punten 1, 2 en 3 genoemde verplichtingen hebben voldaan:

a) alle voor deze beoordeling benodigde boeken en bescheiden die in het bezit zijn of onder de zeggenschap vallen van de aandeelhouders of van de krachtens de Uniworld-overeenkomsten opgerichte bedrijven, zulks halfjaarlijks en met ingang van één jaar na de datum van de ontheffing uit hoofde van artikel 1, en

b) aanvullende schriftelijke of mondelinge uitleg.

Deze beschikking is gericht tot:

Unisource NV
Transpolis
Polarisavenue 97
Postbus 2042
NL-2132 JH Hoofddorp

AT&T NV
Waversesteenweg 1945
B-1160 Brussel.

Gedaan te Brussel, 29 oktober 1997.

Voor de Commissie

Karel VAN MIERT

Lid van de Commissie
